

Slovenski VESTNIK

Poštni urad 9020 Celovec
Verlagspostamt 9020 Klagenfurt
Izhaja v Celovcu
Erscheinungsort Klagenfurt
Posamezni izvod 3 šilinge
mesečna naročnina 12 šilingov
celoletna naročnina 120 šilingov
P. b. b.

LETNIK XXXIII.

CELOVEC, PETEK, 10. NOVEMBER 1978

ŠTEV. 45 (1891)

NAUK NEDELJSKEGA GLASOVANJA:

Ljudstvo se je izreklo proti zlorabljanju demokracije

Nedeljsko glasovanje o tem, ali naj atomska elektrarna Zwentendorf začne obratovati ali ne, je s svojim izidom zelo nazorno potrdilo tisto, kar smo zapisali že v zadnji številki našega lista. Izid je namreč tak, kakršnega je bilo pač mogoče pričakovati spričo dejstva, da je bilo prvotno načrtovano (in tako tudi deklarirano) glasovanje o stvarnem vprašanju povsem spolitizirano, prefunkcionirano v strankarsko-politične volitve, ki naj bi izpovedale, v kolikšni meri uživa sedanja vlada zaupanje ljudstva.

Krivda za tako „ponaredbo“ prvotnega namena glasovanja je na obeh straneh, zato tudi nobena stran nima prav nobenega vzroka postavljanja se sedaj v pozno zmagovalca oziroma „nasprotnika“ riniti v položaj poraženca. Eno je namreč dejstvo: od skupno 5,083.673 volilnih upravičencev jih je na volišče šlo le 3,259.118 ali 64,1 %, kar

ključke o „moči“ ene ali „slabosti“ druge stranke. Kakor že rečeno, je bila prvotna stvarna odločitev v veliki meri spremenjena v medstrankarsko obračunavanje z vsemi atributi demagogije volilnega boja in zato tudi rezultat ne more predstavljati opredelitve — ne v enem in ne v drugem pogledu.

Tako bi moral prvi in glavni nauk, ki bi ga morali odgovorni politični dejavniki napraviti iz nedeljskega glasovanja, biti brez dvoma ta, da se demokracija ne sme zlorabljanju!

Morda je prav v tej luči treba gledati tudi prvotno reakcijo kancelerja Kreiskega, ki je iz odgovornosti za neuspeh razmišljal celo o ostavki in ga je vodstvo stranke moralo „potolažiti“ s tem, da mu je dalo nadaljnja pooblastila. Predvsem pa je v omenjeni luči treba videti zelo klavmo vlogo, v kateri se je znašla zlasti ÖVP, ko je morala ugotoviti, da se njen bistveni prispevek k spolitiziranju nedeljske odločitve nikakor ni obrestoval v tolikšni meri, da bi si iz tega mogla kovati kapital za volitve v prihodnjih letih. Kajti rezultat glasovanja je za vlado in SPO pravzaprav tudi „sreča v nesreči“: če bi bilo razmerje obratno, bi se morala SPO z malenkostno večino v parlamentu odločiti za obratovanje atomske elektrarne, kar bi ÖVP in FPÖ brez dvoma izkoristili v pri-

hodnjem volilnem boju.

Usoda atomske elektrarne Zwentendorf je vsaj zaenkrat odločena, ni pa rešeno vprašanje, kako naprej? Pri tem ne gre le za to, kaj bo iz tistih osmih milijard šilingov, ki so jih s soglasnim sklepom vseh treh v parlamentu zastopanih strank že „investirali“. Na merodajnih mestih bodo morali resno premisliti tudi o potrebnih spremembah vseh tistih načrtov, ki so jih doslej delali v prepričanju, da bo elektrarna Zwentendorf že letos začela dobavljati električno energijo. Teh vprašanj gotovo ne bo mogoče reševati s politično demagogijo, marveč le s stvarnim in predvsem strokovnim pristopom.

Prve reakcije na nedeljsko odločitev pa prav v tej smeri še močno razočarajo. Kažejo namreč, da se v vodstvih posameznih strank namesto bolj nagibajo k medsebojnemu obračunavanju. O tem je dala prva seja parlamenta ta teden dovolj zgovorno sliko, ko je iskanje grešnih kozlov potisnilo na stranski tir celo razpravo o proračunu. Vendar je ista seja tudi pokazala, da je v stvarnih vprašanjih možno najti tudi skupno govorico. Taka skupna govorica pa bo brez dvoma potrebna pri reševanju problemov, ki jih je gotovo tudi v Avstriji dovolj — in ne samo v zvezi s Zwentendorfom.

Šestdeset let republike

V teh dneh mineva šestdeset let od dogodkov, ki so globoko posegli v zgodovino Avstrije. Najprej se je razsula trhla državna tvorba avstro-ogrške monarhije, ki jo je poraz v prvi svetovni vojni odpihnil z zemljevida. Dne 12. novembra 1918 pa je bila kot preostanek nekdanje veldržave razglašena republika, ki ji je bilo že ob njenem rojstvu vtisnjeno znamenje države, „ki je nihče ni želel“ in v katere življenjsko sposobnost baje nihče ni veroval.

Prav na ta dejstva se je treba spomniti, če bi ob šestdesetletnici republike hoteli dobiti odgovor na vprašanje, v kolikšni meri je v teh desetletjih uspelo razviti in utrditi tudi republikansko zavest.

Za dobo tako imenovane prve republike vsekakor velja, da so bile v avstrijskem ljudstvu široke plasti, ki jim je republikanska zavest povsem manjkala. Po svoji miselnosti so bili še vse preveč ujeti v rajno monarhijo. Sanjali so o cesarjih in o „dobrih starih časih“, prav tako pa se tudi niso osvobodili stare miselnosti gosposkega naroda — pač relikt iz dobe, ko so Nemci kot majhna manjšina skozi stoletja gospodovali vsem ostalim narodom habsburškega rajha, ki je prav zaradi te herrenvolkove politike tudi upravičeno šel v zgodovino kot ječa narodov.

Tako je vodila pot mlado republiko skozi leta gospodarske krize kmalu v državljansko vojno, na katere koncu se je znašla v prehodni dobi avstro-fašizma, iz katerega je potem vedno hitreje drsela v objem „velikemu bratu“. S tem je bil uresničen sen tistih, ki so že dvajset let prej dali republiki ime „Nemška Avstrija“, da bi tako poudarili željo in zahtevo po združitvi z Nemčijo.

Z „zopetno združitvijo“ — kakor so tedaj imenovali nacistično zasedbo Avstrije — je bilo spet konec repu-

blike. Toda ravno takrat, ko Avstrije na zemljevidu ni bilo več, je v ljudeh zaživela vera v to državo — ne morda pri tistih, ki so daleč nekeje pri Narviku ali Stalingradu ter pri El Alameinu v Afriki „branili“ svojo domovino, pač pa pri tistih avstrijskih patriotih, ki so zaradi svojega prepričanja in svoje zvestobe do Avstrije trpeli v gestapovskih zaporih in koncentracijskih taboriščih, še zlasti pa pri onih, ki so iz predanosti idealom demokracije in pravice zgrabili za orožje ter kot partizani doprinesli od zaveznikov zahtevani lastni delež za osvoboditev Avstrije.

Eden izmed „građiteljev“ prve in druge avstrijske republike — dr. Karl Renner — je menda dejal: če bi stari cesar še živel, je vprašanje, ali bi se leta 1918 sploh upali razglasiti republiko. Sedanji zvezni predsednik dr. Kirchschräger pa je šele pred nedavnim ugotovil, da smo Avstrijci leta 1945 in morda že nekaj let prej našli nazaj k sebi — kot narod in država.

V teh dveh izjavah se zrcali tista velika razlika, ki jo je nedvomno naslediti v zavesti velikega dela avstrijskega ljudstva nekdanj in danes. Vendar pa bo še kljub temu potrebnih veliko naporov, da bo povsem premagana stara mentaliteta iz katere se je pred šestdesetimi leti povodilo nezaupanje v mlado republiko. Danes o republikanski zavesti ni več dvoma, vendar pa je marsikje še vedno prisoten duh po trobnobi iz kapucinske grobnice na Dunaju in pogosto prodira na dan tudi stara miselnost o večvrednosti enih in manjvrednosti drugih državljanov, kar se zlasti kaže v manjšinski politiki.

K prej omenjenemu prispevku za osvoboditev Avstrije smo bistveno doprinesli prav koroški Slovenci. Zato tudi upravičeno pričakujemo, da ta Avstrija z nami ne bo ravnala mačehovsko kot njene predhodnice, marveč pravično kot moderna demokratična republika, h kateri se bomo lahko vsi zavestno priznavali.

Slovinci v Italiji zahtevajo globalno zaščito

Slovenska narodnostna skupnost v Italiji si slej ko prej prizadeva, da bi dosegla globalno zaščito, to je zakonske norme, ki bi zagotovile vsestransko enakopravnost Slovencev v vseh pokrajinah, kjer živijo, torej v tržaški, goriški in videmski pokrajini. Kajti italijanske oblasti že od nekdanj stremijo za tem, da bi Slovence delile v različne kategorije in jim temu primerno tudi „delile“ pravice. Posledica take politike je, da imajo Slovenci na Tržaškem trenutno razmeroma največ pravic, na Goriškem že nekaj manj, v Beneški Sloveniji pa sploh nič, medtem ko se morajo na primer Slovenci v Kanalski dolini boriti še za to, da jih bodo sploh priznali.

Da bi znova podkrepili svojo zahtevo po enofni zaščiti vseh Slovencev, so sestavili skupno delegacijo, ki je že zaprosila za sprejem pri predsedniku italijanske vlade Andreottiju; hkrati želijo obiskati novega predsednika republike Pertinija, prav tako pa hočejo svoje zahteve tolmačiti tudi vodstvom vseh strank, ki so zastopane v vladni koaliciji. V skupni delegaciji Slovencev v Italiji bodo predstavniki Slovensko kulturno-gospodarske zveze, Slovenske skupnosti, Sveta slovenskih organizacij ter slovenskih društev videmske pokrajine. Prav tako bosta v delegaciji tudi predstavnika komunistov in socialistov, to je obeh naprednih strank, ki imata na svojih listah na vseh ravneh izvoljene tudi slovenske mandatarje in se sploh aktivno zavzemata za pravično rešitev vprašanj slovenske narodnosti skupnosti v Italiji.

V Nemčiji razpravljajo o zastaranju nacističnih zločinov

Zvezno republiko Nemčijo spet zaposluje nacistična preteklost. V teku je namreč razprava o vprašanju, ali naj bi v smislu trenutno veljavnega zakona konec leta 1979 nacistični zločini zastarali, to se pravi, da potem ne bi več preganjali nekdanjih nacističnih zločincev, ali pa bi tozadnje zakonske predpise ponovno spremenili oziroma podaljšali njih veljavnost, kakor se je to zgodilo že pred desetimi leti.

Prvotno bi morali tovrstni zločini zastarati že leta 1965, to je dvajset let po koncu vojne. Pod pritiskom svetovne javnosti so tedaj rok po-

daljšali za štiri leta in pri tem začel dvajsetletno dobo računali od ustanovitve ZR Nemčije v letu 1949. Tako je potem leta 1969 prišlo do prvega resnega „spopada“ okoli zastaranja nacističnih zločinov in do razprave, kako bi rešili vprašanje razlikovanja med nacističnimi zločini ter „navadnimi“ umori kot zločinskimi dejanji. Da bi se končni odločitvi izognili, so po dolgih razpravah rok enostavno podaljšali za nadaljnjih deset let, to je do konca leta 1979.

In tako se je ZR Nemčija sedaj, eno leto pred iztekom tega roka, ponovno znašla pred težkim vprašanjem, ki že precej razburja duhove. Glede stališč v tem vprašanju obstajajo precejšnje razlike tudi znotraj posameznih strank. Najbolj se k razglasitvi nacističnih zločinov za nezastarljive nagibajo — da se omejimo na tri v parlamentu zastopane stranke — socialisti, vendar tudi v njihovih vrstah niso vsi naklonjeni taki rešitvi. Svobodnjaška stranka je v celoti proti in se v imenu „nemške pravne tradicije“ zavzema za to, da bi nacistične zločince prenehali zasledovati. Nasprotno pa so v vrstah krščanskih demokratov precej močne tudi tiste struje, ki bi se celo proti lastni stranki izrekle proti zastaranju nacističnih zločinov.

Trenutno se razprava vrti okoli „kompromisnega“ načrta, ki ga je sprožil vodja socialdemokratske skupine v parlamentu Herbert Wehner: da ne bi bilo treba nacističnih zločinov posebej proglašati za nezastarljive, bi v to kategorijo kaznivih dejanj uvrstili umor nasploh — in tako bi bil volk sit, koza pa bi ostala cela.

Ali bo po tej poti uspelo najti izhod iz sedanje zagate, bo seveda pokazala šele nadaljnja razprava. Ne glede na to pa je že danes možno ugotoviti, da s polovičnimi in kompromisnimi prijemi takih problemov ne gre reševati. Če pomislimo, da so do januarja letošnjega leta potekali postopki proti 85.000 ljudem in da je bilo od teh obsojenih le 6500 oseb, potem je pač dovolj jasno razvidno, kako težko nacistična preteklost še danes bremeni ZR Nemčijo.

Opozorilo Avstriji

na 55 let stare dolgove

Avstrijski zunanji minister dr. Willibald Pahr je v ponedeljek sprejel jugoslovanskega veleposlanika na Dunaju Novaka Pribičevića na njegovo zahtevo. Ob tej priložnosti sta se pogovarjala o aktualnih vprašanjih dvostranskih odnosov med državama.

Med drugim pa je bilo govora tudi o problemih v zvezi z izpolnitvijo arhivskega sporazuma iz leta 1923. Veleposlanik Pribičević je ministru Pahru ob tej priložnosti izročil „aide memoire“, ki vsebuje jugoslovanska stališča do tega vprašanja, to se pravi spomenico, s katero Jugoslavija ponovno opozarja Avstrijo na njene že 55 let stare dolgove, ki jih avstrijska vlada glede izročitve arhivskega gradiva, za kar se je obvezala s pogodbo leta 1923, še vedno ni izpolnila.

Res lepo spričevalo o „pogodbeni zvestobi“!

pomeni, da se dobra tretjina upravičenih državljanov svoje pravice sploh ni poslužila — torej je skupina „nevolilcev“ (namreč 1,824.555, h kateri pa bi lahko prišeli še okroglo 76.000 neveljavnih glasov) daleč najmočnejša, če upoštevamo, da je bilo za Zwentendorf oddanih le 1,576.839 oziroma proti Zwentendorfu 1,606.308 glasov.

Ravno zaradi tega je povsem zgrešeno trditi, da razmerje 49,53 odst. : 50,47 %, kakor se kaže na podlagi veljavno oddanih glasov, daje tudi realno sliko odnosa avstrijskega ljudstva do vprašanja atomske energije, kakor je tudi nestvarno delati iz tega razmerja za-

Drugod manjšine napredujejo v Avstriji se njihov polražaj slabša

Ob koncu prihodnega tedna bo v Budimpešti kongres Demokratične zveze Južnih Slovanov, to je organizacije, ki povezuje okoli 100.000 pripadnikov jugoslovanskih narodov, ki živijo na Madžarskem; med njimi je okoli 6000 porabskih Slovencev. Na kongresu bodo pregledali delo in uspehe zadnjih petih let ter na podlagi izkušenj iz minule dobe in na osnovi temeljite razprave ter ocene sprejeli smernice za nadaljnje urejanje vloge in položaja manjšin na Madžarskem. Torej bo kongres prikazal, kako se na Madžarskem v najnovejšem času uveljavlja manjšinska politika, ki se je v primerjavi s prejšnjimi desetletji preusmerila v pozitivno stran, kar dokazujejo najrazličnejši pojavi.

Med drugim so na to dejstvo opozorili tudi na predkongresnih zborih, na katerih so pripadniki posameznih narodnosti volili delegate za kongres. Hkrati pa so na predkongresnih zborih dali poseben poudarek problematiki manjšinskega šolstva. Kajti na Madžarskem so v manjšinskih šolah začeli uvajati nov učni program, ki naj bi s postopnim širjenjem pouka materinščine privedel te šole do statusa dvojezičnih šol, ki bi potem postale most h kulturam matičnih narodov in s tem jamstvo za ohranitev materinega jezika, tradicij in posebnosti vsake narodnosti. Pri tem pa bo marsikje treba premostiti še mnoge težave, saj so bile manjšine na Madžarskem po sili razmer dolga desetletja bolj ali manj odtrgane od svojih matičnih narodov.

O potrebi in o pomenu take usmeritve manjšinskega šolstva so prepričani tudi uradni krogi na Madžarskem. Tako je na primer državni sekretar za šolstvo Janos Goszto-

nyi v pogovoru, ki ga je objavilo glasilo Demokratične zveze Južnih Slovanov „Narodne novine“, jasno označil vlogo manjšinskih šol v okviru obveznosti večinskega naroda do manjšin, in sicer kot glavno nalogo, ki je življenskega pomena za obstoj in razvoj narodnosti. V takem ozračju je razumljivo močno naraslo zanimanje manjšin za narodnostni pouk: v petih letih se je število učencev, ki so deležni pouka materinščine kot predmeta, povečalo za skoraj 11.000, kar predstavlja porast za okoli 40 odstotkov.

Zlasti pa je pomembno, da se je vzporedno večalo tudi število otroških vrtcev na narodnostno mešanih območjih. Pred petimi leti jih je bilo 95, danes pa jih imajo že 158. „Naš cilj je,“ poudarja pristojni vladni funkcionar, „da bi v prihodnje vsi otroci vstopali v osnovno šolo po temeljiti jezikovni pripravi materinščine“. Kjer te možnosti trenutno še ni, bodo otroke pripravljali v posebnih enoletnih malih šolah.

Kaj, če bi tako mnenje in razumevanje za potrebe manjšine prevladalo enkrat tudi pri „demokratičnih“ in baje „manjšini naklonjenih“ koroških oblasteh. Tedaj namreč deželnemu glavarju kot najvišjemu predstavniku šolstva ne bi bilo potrebno, da bi ob obisku mednarodne manjšinske organizacije slabo vest zaradi vprašanja po dvojezičnih otroških vrtcih na Koroškem potlačil s tem, da je enojezični otroški vrtec v Globasnici enostavno „prekrstil“ v dvojezičnega. Toda tudi v ustih deželnega glavarja ima laž kratke noge: otroški vrtec v Globasnici je prav tako enojezičen, samo nemški, kot so vsi ostali javni otroški vrtci na Koroškem. S tem, da se mora vzgojiteljica posluževati tudi slovenskega jezika, ker nekateri otroci nemščine še ne razumejo, vrtec formalno še ni dvojezičen. Pač pa je ravno to dejstvo posebno prepričljiv dokaz, kako so oblasti na Koroškem in v Avstriji v resnici „naklonjene“ manjšinam, ko brezobzirno teptajo njihovo pravico do enakopravnosti, kadar pa jih nekdo opozori na ta odnos, pa se skrivajo za izgovori, potvarjanji in očitnimi lažmi. Vendar pa jim tudi to ne more pomagati, da svet ne bi spoznal resnice o manjšinski politiki Avstrije, ki je vse prej kot manjšinam naklonjena.

Tanjug praznuje petintridesetletnico

V nedeljo je minilo 35 let, odkar je v Jajcu, kjer so bili le dobre tri tedne pozneje na zgodovinskem zasedanju AVNOJ položeni temelji nove Jugoslavije, začela delovati časopisna agencija, ki je dobila ime Tanjug. Od takrat se je Tanjug razvil v moderno časnikarsko agencijo, v kateri je zaposlenih 750 novinarjev, prevajalcev, stenografov, perforatorjev in tehnikov — zrasel je v novinarsko ustanovo, ki ima pomembno mesto ne le v Jugoslaviji, marveč po vsem svetu.

Ob svojem jubileju je kolektiv Tanjuga prejel številne čestitke, katerim se pridružuje tudi uredništvo Slovenskega vestnika z najboljšimi željami za uspešno delo v prihodnje.

Zakladi na dnu morja

Morski arheologi in zlasti lovci na zaklade vedo veliko povedati o tem, kaj vse je človeštvo izgubilo v morju. Gre za stvarne ocene in ugotovitve, gre pa predvsem tudi za fantastične domišljije, ki ne poznajo meja. Vsekakor pa je res, da so v morskih globinah izginili skupaj z najrazličnejšimi ladjami tudi veliki zakladi, ki so jih ladje prevažale iz enega konca sveta v drugi. Tako na primer italijanski raziskovalci potopljenih ladij trdijo, da je poleg najbolj znanih ladij „Titanic“ in „Andrea Doria“ na dnu morja vsaj še pet velikih ladij, ki bi se jih izplačalo „izkoristiti“.

Prva med njimi je britanska jadrnica „General Grant“, ki se je potopila leta 1886 pri Novi Zelandiji blizu Aucklanda. Na njej je bil tovor zlata in 83 ljudi, od katerih se jih je petnajst rešilo na nek samotni otok, kjer so jih našli šele po dveh letih. Druga je ruska križarka „Nakimov“, ki so jo leta 1905 potopili Japonci nekje med Japonskim in Kitajskim morjem. Leži na globini stotih metrov. V zadnjih dvajsetih letih se je nad njo zvrstilo že kar lepo število potapljačev, a nikomur od njih še ni uspelo, da bi se dokopal do njenih dragocenosti, to se pravi do zbojev z zlatom in dragocenimi predmeti.

Britanska fregata „Lutine“, potopljena leta 1799 blizu arhipelaga Frisone, na področju, ki ga imenujejo „pokopališče Holandcev“, je imela na krovu razen zlata in srebra še zvon. Potopljajči so doslej izvlekli približno desetino tovara in zvon, ki je dobil svoj prostor v londonskem predstavništvu firme Lloyd; s tem zvonom zdaj oznanjajo žalostno novice, ko se potopi kaka ladja. Četrta izmed omenjenih ladij na dnu morja je nemška podmornica U-354, ki jo je sestrelilo angleško letalo. Po vsej verjetnosti je bila namenjena v Latinsko Ameriko, a jo je spomladi leta 1945 za vse večne čase potegnili vase morje med Dansko in Švedsko. Na

krovu je bilo 38 potnikov in lepo število zbojev z umetniškimi predmeti velike vrednosti. Ljudje so se skoraj vsi rešili, vključno s kapitanom, medtem ko so zaboji izgubljeni. Danci in Švedsi so ustanovili posebno družbo, katere naloga je, da poskusijo najti in dvigniti preostali tovor nemške podmornice.

Tudi peta ladja je nemška, potopila pa so jo 30. januarja 1945 Rusi. To je bila največja katastrofa v pomorski zgodovini, v njej je izgubilo življenje 7200 ljudi. Leži v Baltiku in skriva v trupu zaklad, ki je pripadal ruskim cesarjem in je neprecenljive vrednosti. Razen tega je ladja vozila še ogromno zbirko umetniških predmetov, ki so jih Nemci pri umiku pobrali iz največjih ruskih muzejev.

Tako bi lahko naštevali še dosti primerov, ko neizmerni zakladi po-

živajo na morskem dnu in verjetno ni dosti verjetnosti, da bi jih kdaj koli dvignili. Nekoliko boljji izgledi so menda glede otočka Valle Vecchia di Caorle, kjer so v pesku baje skrite dragocenosti, ki se sicer ne morejo meriti s tistimi, ki ležijo v prej omenjenih potopljenih ladjah, so pa zato — tako vsaj zatrjujejo — dosegljivejši. Na otoku jih je pustila neka nasedla ladja, ki so jo prehiteli dogodki oziroma konec vojne. Posadka, ki ji je bil zaupan tovor, se je sicer trudila, da bi rešila, kar bi se rešiti dalo, vendar dragoceni predmeti do danes še niso prišli v roke lastnikom.

Člani pomorskoarheološkega kluba Albatros v Milanu, ki so letošnje poletje izkoristili svoje počitnice za to, da bi skrili tovor našli, trdijo, da sta ga dva člana bivše posadke zakopala globoko v pesek, potem pa se iz ne-

POHORJE SE RAZVIJA

v pomemben turistični center

Med trenutno največje turistične projekte v Sloveniji in sploh Jugoslaviji uvrščajo urbanistični načrt izrabe celotnega Pohorja. Gre za enotno ponudbo, cestno in žičniško povezavo, gradnjo planinskih hotelov itd., s katero naj bi bilo na velikem, 60 kilometrov dolgem Pohorju na višinah med 1200 in 1500 metri nad morjem hkrati prostora za 29.000 alpskih smučarjev, okoli 3000 tekačev in 13.000 postelj.

Idejni načrt turističnega razvoja celotnega Pohorja je široka pobuda za vse občine okrog te veličastne gore, kot so Slovenj Gradec, Dravograd, Radlje, Slovenska Bistrica, Slovenske Konjice, Maribor in tudi Celje. Slovenjgradčani razmišljajo v tem okviru o turističnih paketih „Morje-Pohorje“, ki naj bi jih pod enakimi pogoji nudili tako domačim kot tudi tujim gostom, in sicer v široki interesni povezavi vseh občin in delovnih organizacij, ki posredno in neposredno gravitirajo na Pohorje; pri tem vključujejo v načrte tudi zamejsko Koroško ter hrvaško Medjimurje in Istro.

Spomladi prihodnje leto naj bi začeli graditi prvi hotel s 300 posteljami na Pungartu. Turistično naselje Pungart naj bi zraslo v okviru gorskega turističnega centra Kope. To naj bi bila hotelska vas, grajena v alpskem slogu, ki bi imela 1500 postelj v apartmajih, počitniška stanovanja za trg. Za nakupe takih stanovanj in za počitniške aranžmaje se močno zanimajo predvsem turistične organi-

zacije iz Poreča in Rovinja. Prav tako pa bodo li načrti zanimivi tudi za sindikalne organizacije delovnih kolektivov in ne nazadnje tudi za zasebnike, ki se zanimajo za počitniška stanovanja v gorah — z možnostjo aranžmajske zamenjave na morju.

Celotni načrt je namreč zasnovan na povezavi „gore-morje-gore“ oziroma „zima-poletje“. Istrska turistična krajina Rovinj in Poreč, ki se resno bavi za načrtom Pohorje, se že pripravljata na gradnjo podobnega turističnega letališča, kot so ga že pred leti začeli uredničevati v smučarskem centru Kope, kjer na travniku v višini 1500 metrov že pristajajo prva športna letala. To pomeni, da je zdaj morje komaj slabo uro oddaljeno od izredno lepih travnatih smučišč. Na Kopah je zdaj 180 postelj in sedem vlečnic, ki imajo zmogljivost 6.100 smučarjev na uro; od teh sta vlečnici Sedlo in Pungart razsvetljeni tudi za nočno smučanje. Sedaj gradijo novo cesto do Partizanskega doma v dolžini 14 kilometrov. Do polovice je že asfaltirana, v celoti pa bo do prihodnjega poletja.

Največji objekt v tem okviru bo brez dvoma turistično naselje Pungart, ki ga bodo — kakor že povedano — začeli graditi prihodnjo pomlad. Načrt predvideva poleg hotelov še letališče, avto kamping (ljudi za prezimovanje počitniških prikolic), otroški vrtec, restavracije in vrsto športnih igrišč, zlasti pa 22 smučarskih žičnic z zmogljivostjo 18.000 smučarjev na uro.

Prva slovenska šola v Trstu

je bila ustanovljena pred devetdesetimi leti

Prejšnji mesec je minilo devetdeset let od pomembnega dogodka v zgodovini tržaških Slovencev, namreč ustanovitve prve slovenske šole v Trstu. Bila je to zasebna Ciril-Metodova šola pri Sv. Jakobu, s katero so tržaški Slovenci zabeležili prvi uspeh v trdovratnem boju za slovensko šolo v tržaškem mestu. Ob tej priložnosti je „Primorski dnevnik“ objavil daljši spominski članek, po katerem povzemamo naslednje podrobnosti.

Ustanovitev prve slovenske šole v Trstu ima seveda svojo predzgodovino: Že 20. marca 1883 je 1428 slovenskih očetov vložilo na mestni svet v Trstu prošnjo, naj se za njihove otroke ustanovi v mestu osnovna šola. O tej prošnji je razpravljala občinski svet 18. decembra 1883 in z „ogorčenjem“ odbil upravičeno in utemeljeno prošnjo slovenskih meščanov. Sledilo je še veliko prošelj, ki so bile naslovljene celo na Dunaj, vendar vse zaman — odloka o ustanovitvi slovenske osnovne šole v Trstu oblasti niso izdale. Treba je bilo počakati na izjemno akcijo slovenskih rodoljubov.

V Ljubljani so leta 1885 ob tisočletnici Metodove smrti ustanovili Ciril-Metodovo družbo, ki naj bi reševala naš narod z lastnimi sredstvi, kot protitež nemškemu Schulverein in podobnim organizacijam. Ciril-Metodova družba je potem ustanovljala in vzdrževala tudi osnovne šole in otroške vrtce povsod tam, kjer je imela svoje podružnice in svoje člane. (Med drugimi je ustanovila tudi Narodno šolo v Šentrupertu pri Velikovcu — op. ured.)

Ob prvem uspehu z odprtjem otroškega vrtca pri Sv. Jakobu v Trstu so člani tržaške podružnice CMD takoj začeli snovati načrte za nadaljnji razvoj in predlagali, naj se že jeseni 1887 odpre prvi razred slovenske osnovne šole. Dokončni sklep o ustanovitvi šentjakobske šole je bil sprejet na 19. seji družbinega vodstva dne 27. junija 1888. Z odlokom c. kr. namestništva z dne 4. oktobra 1888 je bilo izdano dovoljenje za odprtje enorazrednice in že 15. istega meseca se je pričel pouk na šentjakobski šoli. Vanjo se je vpisalo 74 učencev (41 dečkov in 33 deklic). Prvi učitelj

na šoli je bil poznejši šolski nadzornik Ivan Nekerman.

Vsako naslednje leto se je šola povečala za nadaljnji razred. V šolskem letu 1891/92 je bila šola že štirirazredna. Ko je šola, ki je bila zasebna, leta 1893 dobila značaj javnosti, je bilo vanjo vpisanih že 311 učencev in je na njej poučevalo 5 učiteljev. Leta 1895 je bila šola razdeljena na deško in dekliško. Pouk je bil poverjen šolskim sestram, ki so vodile šolo do konca šolskega leta 1911/12, nakar je tudi na tej šoli prevzelo pouk posvečeno učiteljstvo. Nato so ustanovili še vzporednico šole, kmalu nato je bila iz vzporednic v središču mesta ustanovljena trirazredna dekliška šola.

Nekaj let pred prvo svetovno vojno je zrasla na prostoru stare šole nova, mogočna stavba, za takratne čase najmodernejše šolsko poslopje v Trstu. Za to stavbo, v kateri sta danes uredništvo Primorskega dnevnika in podjetje Za. ož. nišstvo tržaškega tiska, je Ciril-Metodova družba plačala 300.000 kron (v današnji vrednosti okrog 500 milijonov lir). Leta 1912 je družbo vzdrževanje teh šol stalo 83.000 kron. Že te številke zgovorno kažejo, kakšen narodni davek je plačal naš narod za svoj obstoj.

Vse tri prej omenjene šole so neprestano rasle po številu razredov in učencev in skupno z meščansko šolo, ki je bila dovoljena oktobra 1916, dosegle višek v šolskem letu 1917/18, ko je bilo v vseh šolah CMD v 46 razredih vpisanih 2499 učencev in učenk.

Za naslednje šolsko leto je bilo sicer vpisanih še več učencev (2524), toda nova oblast po zatrti epidemiji španske oblasti ni dovolila odpreti družbenih šol. Po dolgih molenjavah so končno leta 1920 oblasti dovolile, da se zopet odpre zasebna šola, vendar le tista pri Sv. Jakobu. Ta šola je ostala pri življenju še potem, ko so bile vse mestne in državne šole širom po Primorski na osnovi zloglasne Gentilijeve reforme ukinjene. Zadnjič je šentjakobska šola zbrala slovenske otroke v šolskem letu 1929/30. Prav na začetku naslednjega šolskega leta, medtem ko so bili učenci z učitelji pri šolski maši, je fašistična oblast zasedla šolske prostore in šolo ukinila.

Nastopila je noč fašističnega nasilja in z njim najtežje obdobje za primorske Slovence. Oropani vsa — šol, jezika, z lastnimi žulji ustvarjenih gospodarskih ustanov, so bili obsojeni na smrt. Toda narod, ki hoče živeti, ne umre. Primorski Slovenci so v uporabi prestali fašistično noč in se z lastnim bojem odločili za brezkompromisno pot v svobodo. In prva misel na tej poti je spet bila prava slovenska šola, ki je zrasla v jeku pušk in topov že v letu 1943 na osvobojenih področjih, v ilegali pa celo na tistih, ki jih je nadzoroval okupator. Le tako je mogoče razumeti, da je ob osvoboditvi delovalo na Slovenskem Primorskem 308 osnovnih šol s 428 učitelji in 17.107 učenci!

Tudi po drugi svetovni vojni so morali tržaški Slovenci nadaljevati boj za svoje šolstvo. „Znano je, koliko trdih bitk je bilo treba še izbojevati zanjo bodisi pri anglo-ameriških, bodisi pri italijanskih oblasteh, koliko trpkih trenutkov je še doživela, koliko nihanj, padcev, pa vedno tudi novih vzponov kot odraz naše upornosti in trdoživosti! In koliko naporov nas stane še danes zaradi žal še vedno prisotne nenaklonjenosti državnih šolskih in političnih oblasti,“ je zapisal Primorski dnevnik ob devetdesetletnici prve slovenske šole v Trstu. „A se ne damo, kot se niso dali naši predniki pred 90 leti!“

Umetnost Lojzeta Spacala

predstavljena s koledarjem „Aula slovenice“

V izpolnjevanju svoje vloge in naloge, ki si jo je zadel ob ustanovitvi, je „Aula slovenice“ zabeležila že dolgo vrsto lepih dosežkov, ko je koroškimi Slovincem in tudi širši koroški javnosti posredovala zanimiv pregled slovenske likovne umetnosti s celotnega slovenskega narodnostnega ozemlja: torej iz domačega koroškega kroga, prav tako iz slovenske kulturne ustvarjalnosti v Furlaniji-Juljski krajini, predvsem pa seveda iz slovenskega središča — iz matične Slovenije. To velja tako za razstave, kakor velja tudi za dejavnost na področju izdajanja umetniških koledarjev.

Tudi na tem področju je „Aula slovenice“ zdaj zaključila krog treh sosednjih dežel, ko je po prvem, Omanovem koledarju (Koroška) ter lanskem Kraljevem koledarju (Slovenija) sedaj izdala Spacalov koledar (Furlanija-Juljska krajina).

Oblikovno je koledar po zamisli dr. Mirana Zwitterja zasnovan podobno kot njegova predhodnika: za vsak mesec poseben list, ki prinaša po eno grafiko tržaškega umetnika Lojzeta Spacala, poleg tega pa v treh jezikih (slovensko, nemško in italijansko) še koledar, praznike (kakor jih obhajajo v posameznih državah — Avstriji, Sloveniji oz. Jugoslaviji ter Italiji) in reke ali pregovore. Z ustrezno perforacijo je mogoče koledarski del enostavno ločiti od umetniškega dela, tako da predstavlja koledar krasno zbirko grafičnih listov priznanega tržaškega mojstra.

Ta umetniška plat je še posebno zanimiva in pomembna tudi zato, ker je liste za posamezne mesece izbral umetnik sam, ki je tudi sicer nadziral nastajanje koledarja: pod njegovim osebnim nadzorstvom ga je namreč tiskala tiskarna v Trstu. In priznati je treba, da je glede umetniške plati opravila res mojstrsko delo — v trbarvnem in deloma celo v zahtevnem reliefnem tisku so Spacalove grafike izredno privlačne in prepričljive. Škoda, da ni z enako skrbnostjo izveden tudi tekstovni del koledarja, kajti v slovenskem in nemškem besedilu je žal vse preveč tiskovnih napak, da bi jih ob čudovitem slikovnem delu lahko spregledali.

Če bi hoteli zapisati še kako misel o slikovnem delu, potem mislimo, da jo je najbolje izrazil umetnik sam, ko je dejal, da mora biti iz umetnikovega dela razvidno, od kod izhaja — v njegovi umetnosti morajo biti vidne korenine njegovega izvora. Lojze Spacal je doma

v Trstu, njegova domovina je slovenski Kras. To izpoveduje vsak posamezni list koledarja, to izpoveduje z vso svojo umetnostjo, ki smo jo lani novembra in decembra lahko občudovali tudi na razstavi, ki nam jo je posredovala „Aula slovenice“.

Na to „nepreslišno“ izpoved kraškega umetnika opozarja tudi ravnatelj Moderne galerije v Ljubljani Zoran Kržišnik. V spremni besedi (ki je v treh jezikih natiskana na hrbtnem kartonu, katerega po-

leg tega krasi barvna fotografija, ki kaže umetnika sredi njegovih umetnin in vabil na njegove razstave) o Spacalu in njegovi umetnosti med drugim pravi: Po tem nastopi čas, ko prežme Kras s svojimi motivi vse umetnikovo delovanje... Njegov Kras je zapel z „magično“ modrino neba, žoltkasto zelenimi senenimi kopami, oranžnoredčimi lunami in vso skrivnostno poezijo nekdanjih „iluzij“ in „noči“, odseval v vodah, družil elemente s samovoljnostjo spominov in sanj. Toda hkrati je zavladal s svojo notranjo zakonitostjo; s skopostjo in maloštevilnostjo osnovnih oblik, s svojo nujno trdno zvezanostjo, z odločnimi vertikalami in horizontalami svoje gradnje, z enovitostjo, čistino barvnih ploskev, z neizprosno funkcionalnostjo, ki jo narekujejo kraškemu življu skopa zemlja, trdo življenje, elementom izpostavljeni obstoj. Spacal, kamnoseški sin, sorodnik kamenja, ljubitelj vsega, kar je trdno, čvrsto, česar ne premakne burja, ne odplavi voda, kar s samim svojim obstojem priča o svoji nujnosti, je začutil, da je slednjic doma, na najbolj svojih tleh kot človek in umetnik.

Koledar, ki ga je izdala „Aula Slovenica“ za leto 1979, te besede v celoti potrjuje. Z umetniško izpovedjo Lojzeta Spacala bo okras za vsako hišo; cena pa znaša samo 90 šilingov.

Kakor vsako leto, tako se je tudi letos odvijalo v Mariboru v zadnjih desetih dneh meseca oktobra Borštnikovo srečanje, največje gledališko srečanje v slovenskem kulturnem prostoru. Nov način organizacije je letos rodil bogate sadove in lahko rečemo, da je bilo letos srečanje najboljšje v zadnjih letih, če ne sploh najboljšje doslej. Medtem ko so v prejšnjih letih gledališča sama odločala, katera predstava gre na na BS, so letos gledališke hiše javile po dve predstavi, predstave izbral in koordiniral pa je poseben odbor.

Tako je bilo moč videti najširši spekter slovenskega dramskega udejstvovanja najrazličnejših žanrov. Raven srečanja ni presenetila samo slovenske in jugoslovanske gledališči, temveč tudi navzoče gledališke strokovnjake iz drugih držav, n. pr. iz Vzhodne Nemčije, Poljske, Italije itd. Povsem novo pa je bilo letos tudi takozvano Malo Borštnikovo srečanje, ki se je odvijalo v manjših krajih, kot v Slovenski Bistrici, Dravogradu, Ravnanah, Lendavi in še kje. V desetih dneh je bilo 87 manifestacij, prisostvovalo pa jim je rekordno število 25.580 obiskovalcev. Iz prezasedenosti dvoran lahko sklepamo, da slovensko gledališče gre pravo pot in že izpodrinja svojega največjega tekmeča zadnjih let — televizijo. Razprodane dvorane gledaliških hiš in vrste obiskovalcev, ki ne dobijo več kart, živo pričajo o tem.

Slavnostni dogodek na tem vsakoletnem sre-

čanju pa je gotovo podelitev Borštnikovega prstana slovenskemu igralcu za njegovo življenjsko delo na odrskih deskah. Borštnikov prstan predstavlja najvišje odlikovanje za slovenskega igralca. Letos je to odlikovanje dobil Maks Furijan starosta slovenskih igralcev, ki je preigral vse jugoslovanske odre in tudi oblikoval nešteto vidnih vlog na televiziji in v filmih. Mi ga poznamo tudi iz filma VRNITEV, kjer je v vlogi sprevod-

Borštnikovo srečanje

z uspehom zaključeno

nika v vlaku zaigral le stransko vlogo, ampak prav v tem je odlika Maksa Furijana, da iz najmanjše vloge z izrednim mimičnim čutom za podajanje vnanjih karakteristik lika, ustvari najbolj izpopolnjeno vlogo. To je dokazal tudi v tej mali vlogi. Maks Furijan je gotovo tisti, ki mu to odlikovanje zasluženost odtehta ves njegov trud in kvaliteto njegovega življenjskega dela na igralsko kreativnem področju.

Nadalje so podelili tudi Borštnikove diplome: Jožici Avbelj za vlogo Donje Rosite; Borisu Juhu za vlogo Leona v Krleževi drami Gospoda Glem-

bajevi; Petru Trnovšku za vlogo Alana Stranga v Shafferjevi drami Equus. Borštnikovo diplomu za režijo je prejel Zvone Sedlbauer za režijo Donje Rosite, Mija Jarčeva pa za kostumografijo v isti predstavi. Za scenografijo je bila odlikovana Meta Hočvar za Seligovo predstavo Čarovnice iz zgornje Davče. Kot najboljša predstava Borštnikovega srečanja je bila izbrana prav Seligova Čarovnica iz zgornje Davče v izvedbi Slovenskega ljudskega gledališča v Celju. Za mladinsko predstavo pa je diplomu prejelo Mladinsko gledališče iz Ljubljane. Za najboljšo mlado igralko je bila letos izbrana Milada Kaležič iz Celja, nagrada publike pa je dobila tržaška igralka Miranda Caharija (med drugim je igrala v tržaški predstavi tudi Veronika Deseniško) za vlogo Enee v Fo-jevi komediji. Sedma zapoved: Kradi malo manj!

Letos so na BS prvič podelili miniaturno plastiko Otona Zupančiča za najboljši odrski jezik v predstavi, katero je žirija podelila Drami SNG v Ljubljani za predstavo Miroslava Krležje Gospoda Glemabajevi. Boris Cavazza pa je dobil odličje za najboljši odrski jezik posameznika v isti predstavi. Borštnikovo srečanje je uspešno izzvenelo, igralci in drugi gledališki ustvarjalci se z novim elanom lotevajo nadaljnjih prizoritev in upamo, da prepričani smo, da bo drugo leto še boljše v zadovoljstvo nas vseh.

MarS

MARIJA VILFAN

ČLOVEKOVE PRAVICE

(Ob tridesetletnici Splošne deklaracije človekovih pravic)

10. decembra letos bo poteklo trideset let, odkar je Generalna skupščina Organizacije združenih narodov sprejela Splošno deklaracijo človekovih pravic. Uresničevanju človekovih pravic je še vedno namenjena pozornost mednarodne skupnosti; reči smemo celo, da je ta pozornost v porastu. Raste zavest, da je eden od razlogov same ustanovitve Organizacije združenih narodov — in torej tudi njihovega razvoja in krepiteve — da znova potrdimo vero v temeljne človekove pravice, v dostojanstvo in vrednost človeške osebnosti, v enakopravnost moških in žensk, kakor tudi v enakopravnost narodov, velikih in malih...!

Delo Združenih narodov na tem področju, porojeno iz te rastoče pozornosti in zvezano z njo, je dalo nekaj izkušenj, ki jih ne bi smeli nikdar zanemariti.

Poskusila bom v pričujočem prispevku prikazati rezultate tega dela, pri čemer bom posebej poudarila uresničevanje ekonomskih, socialnih in kulturnih pravic.

Poglabljanje, razširjanje in nedeljivost pravic; zavračanje modela

Pojmovanje mednarodne skupnosti o tem, kaj so človekove pravice, je danes mnogo

širše in globlje kot pa je bilo nekdanj. Razširilo in poglobilo se je celo v času od sprejetja Mednarodnega pakta o državljanskih in političnih pravicah ter Mednarodnega pakta o ekonomskih, socialnih in kulturnih pravicah leta 1966. O tem govori že samo dejstvo, da imamo dva pakta. Poleg, da tako rečem, klasičnih državljanskih in političnih pravic imamo sedaj ekonomske, socialne in kulturne pravice. Prav gotovo je, da se bo ta proces poglobljanja človekovih pravic in vključevanja novih še nadaljeval.¹ Pa ne samo to, danes je očitno bolj kakor nekdanj, da se ob tej veliki razčlenjenosti in s tem obogatitvi kompleksa človekovih pravic kaže mnogostranska povezanost in medsebojna pogojenost posameznih človekovih pravic. S tem v zvezi je nastal celo problem, ali niso nekatere pravice dežel v razvoju, članic mednarodne skupnosti, prioritete, in ali naj torej mednarodna skupnost posveča pozornost predvsem enim in ne drugim. Mislim, da je povsem jasno to, da so človekove pravice kompleks, — ki ga je treba obravnavati kot celoto in da ni moč iztrgati iz njega le posamezne dele ter samo na teh posameznih, poljubno izbranih delih insistirati oziroma samo o njih govoriti.

Ne moremo se strinjati z Zahodom, z

Združenimi državami Amerike na čelu, ki daje prednost državljskim in političnim pravicam in se ponuja za vzor, ki naj bi mu drugi sledili; nihi ne s Sovjetsko zvezo, ki vidi samo ekonomske, socialne in kulturne pravice.

V Organizaciji združenih narodov so predstavniki dežel v razvoju, razpravljajoč o razmerju med državljskimi in političnimi pravicami (ki potrjujejo rezultate dekolonizacije) in ekonomskimi, socialnimi in kulturnimi pravicami (ki prinašajo up za bodočnost), menili, da so človekove pravice nedeljive: kot človek sam, tvori nedeljivo celoto. Pravica do življenja je osnova vseh človekovih pravic, toda spoštovanje človekove osebnosti zahteva, naj bo življenje takšno, da ga je vredno živeti. Nemogoče je razvijati duhovne vrednote v materialni bedi.

Predstavniki držav v razvoju radi poudarjajo tudi različnost pogojev v posameznih državah, pravico vsake države, da sama izbira poti za uresničevanje pravic, in odklanjajo vsako misel na to, da bi katera koli država s svojim načinom uzakonjanja, pospeševanja in uresničevanja človekovih pravic lahko služila kot vzorec za vse druge.

Pravica kolektiva in pravica posameznika

Citirala sem, ugotavljač rastočo pozornost mednarodne skupnosti za človekove

Ob lepih besedah

dosti manj lepa dejanja

„Narodi, ki tu živijo, se morajo razvijati v popolnem prijateljstvu. V tej šoli se ne smete učiti jezika Kapplerja (nacističnega vojnega zločinca, ki je bil v Italiji obsojen na dosmrtno ječo, pa je pod nerazčiščenimi okoliščinami zbežal iz zapora — op. ured.) in Mussolinija, ampak jezik Danteja, jezik Goetheja in tudi jezik Prešerna.“

Te besede je govoril predstavnik južnih Tirolcev senator Vogler minulo soboto v Ukvah v Kanalski dolini, kjer so otvarjali novo šolsko poslopje, sezidano po katastrofalnem potresu s prispevki iz severne in južne Tirolske. Tudi drugi govorniki, ki jih je bilo kar dosti in celo malo več, so našli lepe besede o sožitju in medsebojnem razumevanju med narodi, še posebej v Ukvah in drugih krajih Kanalske doline.

Skratka celotna svečanost je potekala v znamenju bratstva med narodi — le da so pri tem „pozabili“ na enega izmed tamkaj živčih narodov, to je Slovencev. Kajti domačini so morali v spored otvoritvene slovesnosti dobesedno vtihotapiti slovensko pesem in slovensko molitev, ker bi sicer „pobratenje“ potekalo kar brez njih.

Tako je Primorski dnevnik v svojem poročilu o otvoritveni svečanosti v Ukvah povsem pravilno zapisal, da ne zadostuje nova šola, da ne zadostujejo lepe besede vidnih predstavnikov oblasti — treba je spremeniti način, treba je nuditi otrokom možnost šolanja v materinem jeziku, ker se sicer v lepem sončnem poslopju ne bodo učili Prešernovega jezika, pa tudi Goethejevega in Dantejevega ne. „Potrebni je bilo trideset let, potreben je bil potres, da je s pročelja starega šolskega poslopja dokončno izbrisan Mussolinijev napis o močnejšem narodu, ki prevladuje nad šibkejšimi. Kot kaže, zaenkrat duh tega napisa še ni izbrisan.“

Vendar pa ta duh ni ostal živ le v Kanalski dolini in v Italiji, marveč še močno živi tudi pri nas na Koroškem. O tem dovolj prepričljivo govori miselnost, ki jo zasledimo v poročilu celovške Volkszeitung o isti šoli v Ukvah. Znani „strokovnjak“ za hujskanje proti Slovincem kritizira — upravičeno — italijanske oblasti, da nemško govorečemu prebivalstvu odrekajo narodnostne pravice; toda v isti sapi se hudeje nad kanalskimi Slovenci, ker so tako nesramni, da prav tako hočejo živeti v enakopravnosti. Goethe bi se v grobu obrnil, če bi vedel, v širjenje kakšne miselnosti zlorabljajo gotovi ljudje njegov jezik.

Obirčani na izletu

Tudi letos je Slovensko prosvetno društvo „Obir“ spet povabilo člane in domačine na izlet v bližnjo Slovenijo oziroma Koroško.

Na državni praznik zjutraj smo se podali na pot z namenom, da si podrobneje ogledamo Slovenj Gradec in Velenje. Tajnica društva Marta Polanšek, ki je izlet pripravila nas je v avtobusu že navsezgodaj prijazno pozdravila in se, kakor je njena navada pošalila, tako da je takoj zavladalo veselo razpoloženje. Po kratkem okrepčilu v Labotu in zadržku na meji, je naš šofer Pepi ustavil svoj avtobus pred tovarno usnja v Slovenj Gradcu. Rahlo je deževalo in toliko hitreje smo se z našimi vodiči zagnali v stari del tovarne, kjer nas je sprejel primeren „vonj“. Gotovo še noben Obirčan ni videl toliko usnja naenkrat, kot ga je tokrat. V tovarni so nam povedali še mnogo zanimivih stvari o delovni organizaciji, o delu samem, o proizvodnji in drugem. Nekaterim našim so tudi dovolili, da so si nabrali jermenov za „krampizarje“. Ob tej priložnosti

so tudi vsi dobili značke podjetja in malico. Nekateri bi jo pač kmašu zamudili, ker so se predolgo mudili v novem delu tovarne.

Po ogledu tovarne smo se kljub slabemu vremenu s spremljevalcem tovarišem Fischerjem podali na Pohorje (Kopo), kjer so bile nekdanje partizanske bolnice. Med potjo nam je tovariš veliko pripovedoval o bojih v teh krajih. Tam smo našli tudi grob rojaka iz Železne Kaple, za katerega pa doslej nihče ni vedel.

Tako v tovarni, kakor tovarišu Fischerju se je za gostoljubnost in za spremstvo zahvalil podpredsednik Oraže Štefan.

V Avstriji so bili tega dne na programu „Fitmarschi“, mi pa smo

to stvar opravili kar po zraku. Po izdatnem kosilu na letališču, so se prav vsi udeleženci izleta podali z enomotornim letalom (in seveda pilotom) v zračne višave. Velika večina nas je prvič sedela oziroma letela z letalom in ni čuda, da je zaradi samega navdušenja trajalo letenje predno smo se zvrstili in se je vrnil zadnji na zemljo cel popoldan. Ker nam za obisk Velenja ni ostalo več časa, smo malenkostne nakupe opravili kar v Slovenjem Gradcu.

Izlet smo zaključili ob izredno dobri vinski kapljici, v avtobusu pa so bila na programu še poročila in neke vrste „ženitev“, tako da tudi nazaj grede ni manjkalo smeha in dobre volje.

Bolj privlačna Peca

Pred nedavnim so na planini Ojstrovici v pogorju Pece otvorili novo preurejeno gostinsko poslopje Siebenhütten-Berggasthaus. Tu gre za visokogorski smučarski center, ki je dostopen s sedežnico (dograjeno pomladi 1968) iz Bistrice. Z novo preureditvijo leta 1965 zgrajenega gostinskega poslopja, ter z nabavo sodobnih strojev za teptanje piste in drugih naprav, katerih investicija je znašala 20 milijonov šilingov, je bil storjen velik korak naprej k še boljšemu servisu, ki ga bodo deležni tako smučarji pozimi, kakor tudi izletniki in turisti tekom ostalega leta. Novi lastnik oziroma finančnik te velikopotezne adaptacije v visokogorskem smučarskem centru Pece — družba koroških žičnic, je z zgoraj omenjeno preureditvijo dala nove in krepke impulze za poživitev turizma na tem območju južne Koroške.

Novo preurejeno in povečano gostinsko poslopje ima samopostrežno restavracijo in je osrednja postojanka za pristop na Peco. V bližini je več vlečnic, zgornja pripelje na višino ca. 1900 m. Do hotela (1700 m) vodi iz doline 12 km dolga visokogorska cesta, ki premaga 1000 m višinske razlike. Pozimi ceste ne pluzijo, ker jo uporabljajo tudi kot smučarsko progo.

Od Petzenköniga pd. Najberža v Bistrici se s sedežnico v 18 minutah dvignete na 1701 m višine (pri tem premagate 1043 m višinske razlike), od koder je le nekaj minut do hotela Siebenhütten. Sedežnica je dolga 2683 m in velja za najdaljšo v Evropi.

Novo preurejeni smučarski center v pogorju Pece bo predvsem zaradi bližine prav gotovo privlačen tudi za smučarje iz sosednje Slovenije, katerim njihova snežišča zaradi pomanjkanja belega „blagoslova“ delajo premnogokrat preglavice. Na Peci teh problemov ni, ker je tam vedno dovolj snega.

Otvoritve tega gostinskega poslopja so se udeležili številni zastopniki javnega življenja, med njimi državni svetnik dr. Kerstnig, ki je pozdravil navzoče, državni svetnik Schober, deželni poslanec in kapelški župan Lubas in drugi.

Na gori - Št. Ilij

Bliskovito se je razširila žalostna vest, da je po daljši in težki bolezni umrl nam vsem znani in spoštovani Jozej Metschina pd. Boštela Na gori pri Št. Iliju.

Življenjska usoda pokojniku ni bila mila, saj je mnogo prežgodaj umrl, star komaj 56 let. Prav ta prežgodnja smrt pa je še bolj tragična in velik udarec ne samo za svoje, temveč za vse zlasti pa za našo narodno skupnost, ki je mnogo prežgodaj zgubila človeka, ki je vedno bil pripravljen pomagati sosedu in svoji narodni skupnosti v boju za svoj obstoj. Bil je dober gospodar, ki je ljubil svojo zemljo. Ljubil pa je tudi svoj narod in v tem smislu z ženo vzgojil otroke v ljubezni do svojega materinega jezika, naroda in v spoštovanju do naroda soseda.

Jozej Metschina je bil najstarejši sin znane Vrablove družine na Otočju, za katero je znano, da je v zadnji vojni mnogo doprinesla v pravičnem boju proti zasovražnemu fašizmu. Njegova teta na Gori, ki ni imela otrok, mu je izročila svoje po-

sestvo, tako da se je preselil tja, kjer je pridno in napredno gospodaril s svojim sinom Jozejem do mnogo pretrane smrti. Pokojni je zapustil tri otroke in ženo v globoki žalosti. Kakor je oče bil prizadeven za obči blagor — bil aktiven v Slovenski kmečki zvezi, bil odbornik v bilčovski posojilnici, cerkveni ključar — tako tudi otroci hodijo po njegovih stopinjah zlasti sin Jozej, ki je namješčenec tajništva Slovenske prosvetne zveze v Celovcu in predsednik krajevnega združenja Zveze slovenske mladine v Bilčovsu.

Da, mnogo prežgodaj je bil pokojni iztrgan iz naše srede, kar seveda človeka prevzame zlasti še zato, ker je bil izredno priljubljen in spoštovan pri prebivalstvu. Najlepši in prepričljiv dokaz za to pa je bil vsekakor pogreb na šentiljskem pokopališču, kjer se je ogromna množica pogrebcev, med njimi devet duhovnikov in dvanajst teologov, župan Hanzi Ogris iz Bilčovsa, ter zastopstvo šentiljske požarne brambe, poslovala od rajnega in mu izkazala poslednjo čast.

Pogrebni obred sta izvedla domači župnik Lovrenc Petričič in župnik Franci Krištof iz St. Vida v P., bratranec pokojnega. V slovo so pretresljivo zapeli bilčovski pevci in tako dali pogrebni obredu še turobnejše obeležje.

Rajnega Jozeja bomo ohranili v častnem spominu, težko prizadeti ženi in otrokom izrekamo naše globoko sožalje.

Dva dni navrh smo na istem pokopališču spremili k zadnjemu počitku Mojčijo Finžgar pd. Trabušnjakovo Mojčijo iz Dešćic. Po težki bolezni je umrla v celovski bolnišnici. Bila je skromna in zvesta izročilom naših očetov. Ohranili jo bomo v lepem spominu. Naj ji bo domača zemlja lahka.

SLOVENSKO PLANINSKO DRUŠTVO V CELOVCU

V A B I L O
na

planinsko razstavo

fotografa JAKE ČOPA v počastitev 200-letnice prvega pristopa na Triglav in 25-letnice obstoja Slovenskega planinskega društva v Celovcu

v soboto 18. novembra 1978 ob 17. uri v prostorih AULA SLOVENICA v Celovcu, Pavličeva 5-7. Razstava bo odprta do 24. nov. Po otvoritvi razstave bo ob 17.30 uri

občni zbor

Slovenskega planinskega društva

s skromno slovesnostjo ob priložnosti 25-letnice društvenega obstoja.

Prisrčno vabljeni!

Nova številka „Mladega roda“

Pred dnevi je izšla dvojna številka „Mladega roda“ za meseca november in december, katerega tematika je kot po navadi prilagojena posebnostim obeh omenjenih mesecev — vsem svetim in praznikom, ki jih bomo obhajali proti koncu leta.

Za mlajše bralce prinaša „Mladi rod“ lep in pester izbor pravljic in pripovedk, deloma domačih in pa mednarodnih avtorjev. Že večkrat smo pisali, da „Mladi rod“ priporočamo tudi odraslim, to predvsem zato, ker najdeš v njem stalne rubrike in pa prispevke, ki so zanimivi in poučni tudi za odrasle oziroma starejše ljudi. Naj samo omenimo prispevke, ki so jih dali oz. napisali — Mirko Kert „Sonce in njegova družina“, Anton Sticker „V tovarni rokavic“, Joško Wrolich „Loče nad Baškim jezerom“. Izmed domačih knji-

ževnikov je tokrat predstavljen Valentin Polanšek, medtem ko v literaturi soseda spoznamo Helmuta Scharfja — iz knjige „Das Haus zu den drei Löwen“, prevedel Tomaž Ogris.

Kot po navadi sta tudi tokrat zastopani rubriki „Za bistre glave“ in „Bralci pišejo in rišejo“. Slednja je tokrat izpadla v nekoliko manjšem obsegu.

To številko je ilustrirala Marička Koren, naslovno stran pa je narisala Brigitte Kleinberger iz Rožeka. Čeprav je „Mladi rod“ v prvi vrsti namenjen, da pomaga mladini pri učenju in ji odkriva lepote slovenskega jezika, naj sežejo po njem tudi odrasli bralci. Cena posameznega izvoda stane 10 šilingov. Mladi rod lahko naročite na naslov: „Mladi rod“ Postfach 45, 9021 Klagenfurt-Celovec.

Novice iz Bilčovsa

Na državni praznik 26. oktobra je na Moščenici prišlo do tragične nesreče, v kateri je zgubil življenje posestnik Valentin Šavnik pd. Frinčnjak. Tega dne je bil Frinčnjak kot po navadi zelo zaposlen in to čeprav je bil praznik. Ravno sedaj v pozni jeseni je na kmetih največ dela, saj se vsi prizadevajo, da uredijo še vse potrebno, da jih ne bi presenetila zima. Čeprav že priletel je pridno delal in se trudil, da bi imel svojo kmetijo — bil je navdušen kmet, v najboljšem redu. Če imaš že dobrih sedem križev na plečih je pač delo na kmetih bolj težavno. Kdor pozna delo na kmetih, ve, da si stalno izpostavljen raznim nepravilnostim — dežju, mrazu, težaškemu delu itd. Vsemu temu je bil Šavnik izpostavljen pretežni del svojega življenja. Vse to je sedaj na stara leta mož polagoma občutil, vendar tem znakom ni dajal preveč pozornosti. Njegovo srce se je slabšalo in moral je iskati pomoč pri zdravniku. Zadnje čase ga je stalno mučil glavobol, namesto, da bi bolečine popustile, pa so se vedno bolj stopnjevale. Na državni praznik je tožil, kar ni bila njegova navada, da ga grozno boli glava. Domači so mu svetovali naj se vleže in odpočije, kar je tudi storil. Po vsej verjetnosti ni mogel brez posledic odstraniti. Povedali so, da so samo se štete ure življenja. To se je tudi zgodilo.

V petek 3. novembra smo ga ob veliki udeležbi pogrebcev na pokopališču v Velinji vasi položili k zadnjemu počitku. Pevci SPD „Bilka“ so mu v slovo zapeli ganljive žalostinke. Težko prizadeti vdovi, sinu, hčerki in sorodnikom izrekamo naše globoko sožalje. Naj rajni počiva od truda svojih let v miru. On je bil kmet, ki se je zavedal, da je tudi kmečko delo vredno svoje časti. Rad je tudi prebiral slovenske knjige in časopise ter bil zvest sin svojih prednikov. On nikdar ni zatajil ali se sramoval naše materne govornice. Slava njegovemu spominu!

Pred nedavnim smo v Velinji vasi pokopali tudi soprogo krojača Lorenca Filipiča iz Velinje vasi. Nič hudega sluteč je šla s sosedo na sprehod, tedaj pa ji je postalo slabo. Poklicani zdravnik je mogel samo še ugotoviti, da je nastala smrt zaradi odpovedi srca. Naše globoko sožalje možu in sinovom. Pokojna naj mirno počiva v domači zemlji.

Dr. Franc Sušnik

80-letnik

V četrtek bo kulturni delavec in literarni zgodovinar dr. Franc Sušnik obhajal 80-letnico svojega življenja. Zanj resnično veljajo besede... „Če je Prežihov Voranc odkril svetu Koroško, je dr. Franc Sušnik z gimnazijo in študijsko knjižnico odkril Korošcem svet.“ S tem je tudi prepričljivo povedano kakšne zasluge ima Sušnik za Koroško.

Osnovna šola ga je poučevala v nemškem jeziku. Ker je bil nadarjen, je lahko obiskoval gimnazijo v Celovcu, kjer je izdal dijaški list, v katerem je objavil svoja prva dela.

Mlad je moral na rusko fronto. Po razpadu avstroogrške monarhije se je vrnil domov in se takoj vključil v gibanje za priključitev Koroške k Jugoslaviji. Izid plebiscita je prerezal njegovo koroško domovino na dvoje, kar ga je boleče prizadelo.

Študiral je nemški jezik in jugoslovansko književnost na univerzah v Ljubljani in Zagrebu. Po diplomi je doktoriral iz nemške književnosti. Na Koroškem takrat za mladega profesorja ni bilo kruha. Pot mladega prosvetnega delavca se je začela na gimnaziji v Murski Soboti in dosegla svoj cilj na Ravnah takoj po osvoboditvi.

Med okupacijo so ga kot zavednega Slovenca in sodelavca osvobodilnega gibanja zaprli v celovške zapore ter ga poslali v zloglasno koncentracijsko taborišče Dachau.

Po osvoboditvi se je vrnil domov in se močno angažiral na Koroškem. Ustanovil je gimnazijo, kjer so vodstvo zaupali njemu in ustvaril za Ravne in Koroško regijo mogočno študijsko knjižnico, v kateri je mnogo slovenskih in koroških knjižnih dragocenosti. Dr. Franc Sušnik je bil vsa leta po osvoboditvi gibalna osebnost te knjižnice, ki je od začetnih 700 pomnožila svoje knjižne sklade na današnjih 90.000 enot. Za svoje uspešno delo je dr. Sušnik prejel celo vrsto odlikovanj. Tako ga je pred dnevi Društvo bibliotekarjev Slovenije ob njegovem jubileju odlikovalo z novo ustanovljeno Copovo plaketo, ki jo bodo poslej podeljevali najzaslužnejšim slovenskim knjižničarjem.

Dr. Francu Sušniku velikemu prijatelju koroških Slovencev — njemu gre zasluga, da imajo tudi koroška slovenska prosvetna društva potujoče knjižnice — iskreno čestitamo k življenjskemu jubileju z željo, da bi bil še dolga leta tako dober in nesebičen mentor, kot je bil doslej.

V A B I L O

na uprizoritev veseloigre A. T. Linharta

„Ta veseli dan ali Maticek se ženi“

v soboto 11. novembra 1978 ob 19.30 uri v kulturnem domu na Brnci. Prireditelj SPD „Dobrač“ na Brnci, v nedeljo 12. novembra 1978 ob 11. uri (po maši) v farni dvorani v Železni Kapli. Prireditelj SPD „Zarja“ v Železni Kapli. Gostuje: Igralska skupina Zveze kulturnih organizacij Radovljica. Zaradi odlične igre je imenovana skupina zastopala SR Slovenijo na srečanju gledališč Jugoslavije v Skopju.

Prisrčno vabljeni!

Borovlje - Slovenji Plajberk

Pred nedavnim smo tiho položili k zadnjemu počitku 92-letno Terezijo Rutar iz Resnika pri Borovljah. Pokojna je bila doma v Slovenjem Plajberku in njena želja je bila, da jo pokopljejo v domači grudi na plajberškem pokopališču.

Predno jo je zagnila zemlja so se od nje poslovili zadnji sončni žarki in z njimi njeni prijatelji in znanci, ki smo jo poznali in zaradi njene priljubljenosti in prizadevnosti za svoj narod, še posebej spoštovali in cenili. Bila je prava slovenska mati, katere življenjska usoda je bila vedno pove-

njena življenjske volje; nasprotno — skupno s še tremi slovenskimi dekletki se je uprla šikanam, katerim so bila izpostavljena in stopila v gladovno stavko. To je pomagalo, da so jih izpustili in da so se dekleta vrnila domov (dekleta so bila doma iz Slovenjega Plajberka).

V predplebiscitnem času je v Borovljah vodila slovenski otroški vrtec. Naj še omenimo, da je to bil zadnji slovenski otroški vrtec v Borovljah. Gotovi krogi so danes mnenja, da v Borovljah itak ni Slovencev in da so vse slovenske ustanove odveč, tako tudi otroški vrtci. Vendar v Borovljah še živijo Slovenci in tudi takšnih je mnogo, ki so se v najtežjem času naše zgodovine borili proti največjemu sovražniku človeštva — fašizmu. Zato imamo moralno pravico, da se nam zagotovi svoboden razvoj naše narodne skupnosti, saj

smo si to pravico priborili. Nadaljnji primer trpljenja našega ljudstva je v njenem primeru, da je po plebiscitu morala zapustiti rodni kraj in zbežati v Jugoslavijo. Po drugi svetovni vojni se je spet vrnila na Koroško in se vključevala v naše narodno delo. Še v zadnjem času, ko je že presegla 90. leto, je še prihajala na slovenske prireditve in pokazala, kako močno je še povezana s svojim nadvse ljubljanim narodom. V zadnjem času ji je stregla hčerka Mojca, ki je prišla iz Amerike, da pomaga in streže betežni in ljubljani materi.

V poslovnih besedah je domači župnik Jančar orisal življenje in prizadevnost te slovenske matere za svoj ljubljani narod.

Pokojno Terezijo Rutar bomo ohranili v častnem spominu, sorodnikom in težko prizadeti hčerki Mojci izrekamo naše iskreno sožalje.

Pismo bralca

Prosim Vas, da v mojem imenu objavite naslednji številki sledeči članek kot delni odgovor na članek Dr. Mirta Zwitterja v SV štev. 43.

K ugotovitvam in pripombam dr. Mirta Zwitterja v Slovenskem Vestniku štev. 43 imam sledeče pripombe:

1. Zalostno je, da poslovodja ZSD v svojem listu k dnevu varčevanja nima kaj drugega pisati kakor kreganje na svoje klijente. Od vseh 7 odstavkov njegovega spisa obravnava samo 2 dan varčevanja.
2. Piše, da mu ni do hvale, pa se že kar v prvem in zadnjem odstavku krepko pohvali.
3. Če bereš ves spis, prideš do mnenja, da je vodstvo ZVEZE nekaj bog, ki se ga ne smeš dotakniti ali kritizirati. Če pa enkrat od nje dobiš normalen kredit, pa naj držiž jezik za zobmi celo življenje in se ključna milostljivemu, vseeno ali posluje v redu ali ne. Zares srednjeveško pojmovanje poslovnosti.

4. Brez dvoma imajo Posojilnice in ZVEZA velike zasluge pri napredku slovenskega gospodarstva na Koroškem. Godile pa so se velike napeke in se nekatere še godijo. Konstruktivno kritiko pa mora vsak prenesti, ker ta naj bi ja pomagala, da bi se mnoge stvari naredile še boljše.

5. Če se že omenja Topspor, je treba tudi poudariti, da je bil dr. Mirt Zwitter od vsega začetka proti ustanovitvi te družbe in je to svoje mnenje dal na znanje tudi družabnikom. Ugotovili je tudi treba, da Topspor Zvezi ne dolguje ničesar in da o kakih milijonih ni nobenega govora. Financiranje Topspora bi lahko prevzela tudi vsaka druga banka. Če se to že daje v časopis, potem se vprašam, kje da ostaja bančna tajnost direktorja Zveze. Ta pa je prva podlaga bančnega poslovanja. Krediti, ki jih je dobila firma Topspor tudi niso bili kaj izvanrednega, ker so bili vsi pogoji zasiguranja dani kakor pri normalnih bančnih kreditih.

6. V tretjem odstavku pa se je pisec sam diskvalificiral. Trdi, da sem direktor, ki se je vsedel na stol tapetiran in zavarovan od zadržnih kre-

V rubriki „Tribuna bralcev“ objavljamo od časa do časa dopise, ki jih prejmemo za objavo v našem listu. Pri tem izrecno poudarjamo, da v posameznih prispevkih izraženo mnenje ni nujno tudi mnenje uredništva.

ditnih zavodov. Prvič nisem noben direktor, ker me nobeden ne titulira tako, drugič pa naj pisec točno opiše, kaj meni s tem, da je stol zavarovan in tapetiran. Mislim, da je za neko pozicijo odločilno delo. Pisec naj se zaveda, da je banka danes prodajalec uslug kakor kaka druga trgovina. Za usluge pa se mora plačevati, tako da je vse skupaj za oba — za prodajalca in za kupca — obojestransko kupčija. Normalna reakcija kupca — v tem primeru me-

ne kot poslovodja Topspora — bi bila, da ob takem obrekovanju prekine vse zveze s prodajalcem, ker baza poslovnosti in zaupanja ni več dana. Tega seveda ne bom storil, ker sem s poslovanjem pliberške posojilnice, ki se razvija v dober kreditni zavod, zelo zadovoljen. Manj pa sem v zadnjem času bil zadovoljen s poslovanjem Zveze. Pliberška posojilnica pa ne more ničesar zato, da posluje z Zvezo. To nezadovoljstvo sem poslovodji Zveze v posebnem pismu opisal in sicer s konkretnimi primeri. Na to pismo pa še do danes nisem dobil odgovora.

Vsi vemo, da nekatere Posojilnice dobro poslujejo, kar je zasluga posameznih poslovodij, pri nekaterih pa bi bilo bolje, da bi se tako ne imenovala.

Dipl. trg. Joza Habernik

Železna Kapla

Kakor prejšnja leta tako je bil tudi letos v Železni Kapli sejem ali kakor mu pravijo domačini „jar-mark“, samo s to razliko, da je bil tokrat, v primerjavi s prejšnjimi, izredno dobro obiskan in s posebnim poudarkom. Posebnost tega sejma je namreč bila, da so zadržniki evropske kooperative Longo Mai, ki imajo svoje posestvo na nekdanjem Stoparjevem domu v Lobniku pri Železni Kapli, prignali na trg okoli 200 ovac. Okoliški kmetje so jih pridno kupovali in kazali veliko zanimanje za to panogo reje. Z nabavo ovac bodo tudi okoliški kmetje imeli priložnost da razširijo oz. poživijo skoro že izumrlo ovčerejeje v teh krajih. Po vsej verjetnosti bo Železna Kapla spet postala interesantna na tem področju in da bo tako tudi sejemska dejavnost, ki je v zadnjih letih zelo zamrla, spet aktivnejša in atraktivnejša.

Poleg ovac pa si na sejmu lahko kupil tudi izdelke iz ovčjih kož kot so na primer kožuhi, proizvode iz volne, med in pa tudi na ražnju pečenega ovna. Skratka letošnji kapelški sejem je bil čisto v znamenju ovčerejeje, kateremu je dala svoj poudarek zadruga Longo Mai.

Zadržniki Longo Mai imajo v načrtu tudi postavitev predilnice, kjer bodo imeli tako sami, kakor tudi okoliški kmetje priložnost predelave svoje lastne volne. Cena posamezne ovce je znašala od 1200 do 2000 šilingov.

Akt nestrpnosti

Že večkrat smo poročali v našem listu, kako po naših cerkvah izginjajo dragocenosti, ki imajo kakršnokoli povezavo z našo narodno skupnostjo na Koroškem. Tako so na primer po večini cerkva odstranili slikarska dela znanega slovenskega akademskega slikarja Petra

Markoviča iz Rožeka. Celu v domači fari, kjer je živel in deloval, to je v rožeški cerkvi, so pobelili njegove slike, tako da so Markovičeva dela že prava redkost.

V začetku jeseni pa je bila v Mariji na Zilji slovesna blagoslovitev obnovljene cerkve, pokopališča, župnišča in mrtvašnice. Adaptacija teh objektov je stala 8,2 milijona šilingov. Le-ta pa je bila tako temeljita, da je ob tej priložnosti zginit tudi stari slovenski križev pot. Verjetno so s tem aktom ugodili narodnim nestrpnostem, ki jim je bil ta križev pot že vedno trn v peti. Podoben primer je bil pred leti tudi v cerkvi na Dvoru pri Vrbi, kjer ni bilo več prostora za slovenski križev pot, ki so ga v zadnji vojni odstranili nacisti.

Nekateri skušajo odstranitev utemeljevati s tem, da so v cerkvi lepe in dragocene freske in da zato table s križevim potom ne bi spadale tja in vendar izgleda, da po mnenju določenih krogov nekaj drugega ne sodi v cerkev, namreč slovenska beseda.

Ljudje, ki so med vojno doživeli pod nacistično strahovladno brutalno odstranitev slovenskega križevnega pota in njegovo zopetno obnovitev po vojni, posebno prizadeto občutijo sedanje ravnanje, s katerim skriji duhovni očetje očitno še danes z uspehom uveljavljajo svoje težnje, porojene iz nacionalistične protislovenske nestrpnosti.

Čestitke jubilanu

Ob 80-letnici življenjskega jubileja častnega predsednika SPZ Janka Ogrisa pd. Miklavža v Bilčovsu, so jubilarja obiskali predsednik Zveze slovenskih organizacij dr. Franci Zwitter, tajnik SPZ Andrej Kokot in urednik Slovenskega vestnika Lubo Urbajs ter mu ob tej priložnosti iskreno čestitali in se mu zahvalili za njegovo vsestransko prizadevanost v dobiti naše narodne skupnosti na Koroškem z željo, da bi s svojimi izkušnjami in priljubljenostjo, ki jo uživa pri ljudstvu, še naprej oplajal delo in ideale, ki so potrebni za nadaljnji razvoj naše narodne skupnosti. V znak hvaležnosti so jubilarju izročili knjižno darilo in spominsko plaketo Slovenske prosvetne zveze.

JANEZ ŠVAJNCER

45

Pridi k potoku

„Gregor, pojdi in me pusti, da si odpočijem.“
„Si prava zmešnjava. Hudičovo moč imaš v sebi. Si me že prepričala. Ne bom te nadlegoval. Kljub temu ti postavljam pogoj. Svetuj mi, kaj naj naredim.“ Gregor je kazal listek.
„Naj grem na sestanek ali ne?“
„Zakaj pa ne bi šel? Menda se ne bojiš stanovalcev? Če si učiteljica imel na vrvi do danes, jih boš imel še jutri. One bodo v večini. Ne pusti, se jim, da te izzirajo. Zaigraj ti, kot je treba. V obraz se jim kaži sladkega, potem pa naredi po svoje. Kdaj te bom naučila? Jaz to delam in se mi zmeraj posreči.“

Gregor Šipek je pokimal. Kljub temu se ni mogel znebiti občutka, da je Zali nerodno, ker se ni odšel. „Ali res nimaš nikogar v stanovanju?“

„Imam. Tebe in psičko Abo.“ Zala se je zasmejala tako zelo, da so se ji tresli uhani.

„V redu. Kdaj naj pridem k tebi?“

„Jutri se bova zmenila. Pridi v trgovino. Četudi bodo notri stranke, se nikar ne oziraj nanje. Kar imava midva med seboj, nikogar nič ne briga. A ne?“

„Ti tvoji uhani in ta tvoj pogled! Veš, čisto sem zmeden, da res ne vem, kje se me drži glava.“

„Je že dobro. Lahko noč, Gregor.“ Zala Merhar ga je spremljala do vrat, cmoknila na lice in naglo zaprla.

Šel je še ves pod vtisom tega srečanja. Šele na cesti si je nekoliko uredil misli. Grizlo ga je pa, da že ni več vedel, ali se Zala morebiti le ne igra z njim. Jaz njena igračka, se je slišal. Zavrtela me je, da mi ni pomoči. Izgubljen sem. Preostane mi samo še tolmun. Storil je nesrečno smrt zaradi Zale Merhar. Trgovka je prebrisana, potegnila ga je v drek, iz katerega ni več mogel na suho.

Brcnil je v kamen, da je žvižgaje odletel v loku na travnik. Ne ljubi se mi spati, mu je pelo v sencah. Sem kot deseti brat. Tavam in tavam, izhoda ne najdem.

Te zvezde, mežikajo mi. Ali se norčujejo? Vse se je zarotilo proti meni. Upanje mi daje samo še točilnica. Okna so razsvetljena. V tej hiši ne ugasnejo luči tako naglo kot drugod, kjer ležejo s kurami ali posedajo pred televizorji. Gledajo in odpirajo usta.

Te učiteljice! Štefka Vranc je postala pravi pravcati živi leksikon. Meče na vse strani o novicah in dogodkih. O zaljubljenih in škandalih. Kolegice zro zaverovano vanjo in jo imajo za zelo načitano. Televizijo gleda vsak večer, zato ji ne zmanjka snovi za pogovor. Ni ji nasedel, jo je že pogruntal. Zato se z njim noče zaplesti v pogovor. Zavrnil jo je kratko in odločno, da mu ne pove nič novega. Lahko vse to sam vidi, a se mu ne ljubi. Sicer je pa šolski televizor še zmeraj pokvarjen. Ravnatelj se razburja, zato je tako nasajen.

Odšel je mimo točilnice. Skušal se je spomniti, kar je bil pravkar premišljal. Skopnelo mu je sproti. Skimaval je in odšel v poslopje. Za stenami je ležala tišina. Mar že vsi spijo, se je vprašal in pazljivo prisluhnil. Potem je stopil v sobo.

Zjutraj ga je bolela glava. V zbornici so ga dekleta gledala nezaupljivo. „Nisem pil,“ jim je rekel in odprl knjigo.

Nobena se ni oglašila. Naredile so se, kakor da ga ni med njimi. To ga je šele postavilo na noge. „Kaj je z vami? Ste kaj strupenega požrle, da se ne oglašite?“

Med zborničnimi vrati se je pokazala glava kuharice Francke Veronik. „Dekleta, danes bodo slivovi cmoki. Pohitite, da ne boste jedle postanih. Ne teknejo tako kot sveži.“

„O, to je kakor naročeno zame!“ je veselo vzkliknila Helena Plavec in dodala: „Kje si pa dobila slive? Minil je čas zanje, že zdavno so jih potrgali z vej.“

„Sodobna prehrana pozna konzerve,“ je odvrnila kuharica in potrpežljivo čakala, da se bodo dekleta razgovorile. Tudi njej niso ustregle. Toliko je pa le dosegla, da je Gregor Šipek pohitel za njo in jo na hodniku vprašal:

„Ali kaj veš, kaj je mojim kolegicam? Držijo se ko po potresu.“

„Vem. Tovariš ravnatelj jim je svetoval, naj te pustijo pri miru, ker ga lomiš.“

„Tako jim je rekel?“

„Ne čisto tako. Pa kaj me sprašuješ, pojdi k njemu in ti bo povedal, kar hočeš zvedeti.“

Gregor Šipek se ni pustil prepričevati. Brž je odhitel proti pisarni. Spotoma si je oddihaval, da mu ne bi pošel zrak. Ni doživel prvič, da se mu je nenadoma zataknilo sredi besede. Ravnatelja ni našel v pisarni. Vrgel je cigaretni ogorak na tla in ga pohodil. „Pa nič. Moj stari je od hudiča.“ Izgovoril je preglasno. Prav tedaj se je pred njim pojavil ravnatelj Gvido Zorec in mirno rekel:

„Od hudiča ali od boga. To v sedanjem trenutku ni važno. Ne morem pa razumeti, da nam povzročas take probleme. Pripelješ si psičko v stanovanje, mi drugi pa trpimo zaradi tebe. Kličejo nas na sestanek hišnega sveta, a ne morem zatrditi, kako se boš ti izmazal. Lepo vsekakor ni, da si nam takšno zagodel. Gotovo pričakuješ, da se bom potegnil zate in te branil pred napadi. Name ne računaj, sam si naostri meč.“

„Tovariš ravnatelj, spet ste v svojem elementu,“ je zašepetel Gregor Šipek. „Psička Abo ni naredila kaznivega dejanja. Zato tudi jaz ne morem pričakovati kazni. Lahko mi jo izrečete, toda to bo velika krivica. Vi se ja boste potegnili zame? Moj ravnatelj ste in do zdaj ste že lahko spoznali, da vas zelo cenim. Od vas bo odvisno, ali bom vesel ali turoben. Ne tirajte me v pogubo. Ne boste, kajne da ne?“

24

Hišni stanovalci so kapljali drug za drugim v učilnico. Na vratih so se sprenevedali in gledali po obrazih, kakor da so prijeli za napačno ključko. Niso pogrešili, saj so o tem sestanku že toliko govorili, da so premleli vse podrobnosti. Ko so posedli na stole in klopi, se je oglasil predsednik Franc Firnež.

„Tovariš ravnatelj me je prosil, saj je tu med nami, da se preselimo iz tega prostora, ker bodo strugali tla. Zdaj so že tako daleč. Vsaka ura je draga. Zato bo najboljša, da odide-

Življenjska umetnica

Skoraj 90 let ima, a jih kaže kvečjemu 65. Katere ženske bi ne zanimalo, kako je vendar živela, da se je ohranila tako čilo in svežo. Maža, dišave in puder pač ne pomagajo. Kaj pa?

Vsak dan hodi dve milj (okoli 3 kilometre) daleč s svojim ljubkim psičkom. Ko pozimi ne more na prosto, jaha doma tričetrt ure na nepremičnem kolesu.

„Srečna sem, nikdar nisem bila bolna razen, ko sem kot dekletce prebolela gripo,“ je dejala. Igrala sem vloge, ki so mi bile pri srcu. Malokdo med poslušalci je vedel, da sva se z možem, ki je bil tudi igralec, v resnici močno ljubila, ko sva igrala ljubezenske vloge.

Rada sva menjavala: komediji je sledila resna drama, nato zopet komedija, potem resna igra.

Časnikar jo je vprašal, ali ji je prijetno, da jo ameriško občinstvo ima za kraljico ameriškega gledališča. Nasmehnila se je in skromno pripomnila: „Vem, ljudje vedno radi pretiravajo.“ V resnici jo je nedavno občinstvo v londonskem gledališču Drury Lane Theater, kjer je kot 16-letno dekle prvič nastopila, sprejelo z burnim ploskanjem.

Po vsem tem ste gotovo brez težav uganili, da gre za igralko svetovnega slovesa, za Angležinjo Linn Fontanne, ki živi v Ameriki.

Časnikarju je tudi iskreno povedala, kako si je v življenju pogosto pomagala iz zadrege, kako je tudi tako spretno prikrivala svojo resnično starost, da je mož umrl v prepričanju, da je bila za leto mlajša kakor on. V resnici pa je bila vsaj pet let starejša. „Lagala sem od začetka. Bala sem se, da me ne bo ljubil, zato sem lagala in lagala. Lagala sem vsakomur. Lažem zelo spretno, ker sem pač igralka...“

Kakor da bi druge, ki niso igralke, te vloge ne znale igrati.

Kaj je tabletomanija

Vedno bolj pogosto slišimo besedo „tabletomanija“ ne le iz ust strokovnjakov, zdravstvenih delavcev, pač pa tudi v vsakdanjem laičnem pogovoru. Bolniki postajajo zaskrbljeni, slišijo in berejo o škodljivem učinku tablet, ne da bi o tem imeli bolj jasne predstave, zato se večkrat zgodijo, da ne jemljejo zdravil, ki jih jim je zdravnik predpisal in s tem iz nevednosti prizadenejo škodo lastnemu zdravju.

Zato verjetno ne bo odveč vsaj v grobih potezah orisati pojem in pojav tabletomanije, s katero se v širšem obsegu srečuje naša družba, in še posebno zdravstvena služba, že dobro desetletje. Tabletomanija je prekomerno uživanje zdravil oziroma tablet, zaradi zasvojenosti z njimi. Z drugimi besedami povedano,

HOTEL "PAKA" iz VELENJA (Slovenija)
vas vabi v nočni bar,
tel. 063-851-220.
Obiščite restavracijo "Jezero",
tel. 063-850-170.

bolnik uživa vedno večje količine določenih zdravil zaradi njihovega učinka na duševno stanje ter postaja vedno bolj odvisen od njih, telesno in duševno.

Telesna odvisnost pomeni vključevanje zdravila v telesno presnovo, organizem pogreša določeno snov in če je ne dobi, ima bolnik kopico različnih telesnih in duševnih težav, včasih tudi zelo hudih, vkolikor ostane brez „svojih“ tablet.

Duševno odvisnost pomeni močna, včasih neutešna sla po tableti, zaradi njenega ugodnega učinka na duševno počutje.

Kot je razvidno, tabletomanija in alkoholizem sta si v tesnem „sorodstvu“; tabletoman, tako kot alkoholik, uživa vedno večje količine telesu tuje kemične snovi, postane od nje odvisen in jo mora uživati, vkolikor se želi izogniti številnim telesnim in duševnim težavam.

Sedaj je tudi bolj jasno, da uživanje vseh zdravil, čeprav nam jih je zdravnik predpisal v večjih količinah, ne pripelje do odvisnosti oziroma tabletomanije. Tabletomanijo lahko povzročijo samo tista zdravila, katera spreminjajo psihično življenje, to so t. i. „psihotropna zdravila.“

Našteli bomo glavne skupine zdravil, katera lahko pripeljejo do odvisnosti oziroma tabletomanije vkolikor jih uživamo dlje časa ali celo brez predhodnega posveta z zdravnikom.

DRAMILA so zdravila, katera poživljajo duševno aktivnost, povzročajo umetno, začasno dobro telesno počutje, ter zmanjšujejo potrebo zahodnih deželah je zloraba teh zdravil profeso spanju in jedi. V zdravstvu se bolj redko uporabljajo, zato bolniki nimajo veliko priložnosti priti z njimi v stik. Večji problem je privatno nabavljanje „zdravil za hujšanje“, katera skoraj vsa sodijo v skupino dramil ter so izrazito nevarna, ravno tako „doping“ tablete, zo-

per katere se zadnje čase borijo organizatorji športnih tekmovanj v celem svetu. V nekaterih sionalno obolenje voznikov velikih tovornjakov za transkontinentalni transport, kateri jemljejo dramila da bi ostali budni za volanom tudi več kot 24 ur. Jasno je, da takšno izčrpanje organizma ne more ostati brez hudih posledic, in so omenjeni vozniki pri štiridesetih letih življenja videti telesno in duševno izčrpani starčki.

USPAVALA so druga velika skupina zdravil, nevarnih za razvoj tabletomanije, posebno uspavala za hitrim in kratkotrajnim učinkom. Različne konfliktna situacije na delovnem mestu ali v družini, strah pred samoto, pred telesnimi ali duševnimi bolečinami, vse to in še marsikaj drugega lahko povzroči nespečnost ter pripravi bolnika do tega, da začne jemati uspavala. Žal se kar kmalu pri nekaterih bolnikih pojavi strah, da bi brez teh tablet sploh več ne mogli zaspati, jemljejo jih redno in vedno več, kajti pozneje niso več tako učinkovite kot od začetka, ter zapadejo v tabletomanijo prej, kot se tega sploh lahko zavedajo.

Večkrat je prepozno ko sami opazijo, da jemljejo preveč uspaval, poskušajo se odvaditi, vendar brez uspeha, ker se pojavijo bolečine in trzljaji v mišicah, strah, drgetanje, nemir ali celo omedlevice.

TABLETE PROTI BOLEČINAM, zlasti

Kako stopimo strjen med

Najbolj cenimo tekoči med. Ko se le-ta čez nekaj časa strdi, menimo, da se je pokvaril. Strjen med spremeni barvo, nekateri trdijo, da tudi okus, kar pa seveda ni res. Vsekakor pa strjenega medu ne mažemo tako lahko na primer po rezini kruha kot tekočega. To pa je tudi vse, kar pri strjenemu medu lahko moti. Ravno zaradi te svoje lastnosti se je med tisočletja ohranil užiten v starih egipčanskih piramidah. Pravo slovensko ime za med je strd in res vsaka vrsta medu prej ko slej strdi, kar je zanesljiv dokaz njegove pristnosti in kakovosti.

Vrste medu razlikujemo po barvi, okusu, aromi, pri strjenemu medu pa lahko upoštevamo tudi velikost kristalov. Nekatere vrste medu se strdijo v shrambi že po nekaj tednih, nekatere ostanejo leto dni in še dalj časa tekoči. Med cvetličnimi vrstami medu ostanejo najdlje tekoči čisti akacijev, kostanjev in ajdov med. Že po nekaj dneh pa se strdi repičin med. V njem je namreč mnogo grozdnega sladkorja, ki povzroča hitro strjevanje ali kot temu tudi pravimo, kandiranje. V medu nastanejo kristali, zaradi katerih se vsa količina strdi. Podobno se dogaja tudi pri nekaterih vrstah gozdnega medu, če vsebujejo določeno količino melicitoze.

Strjen med lahko spet stopimo, ne da bi se pokvaril ali spremenil okus, s preprostim postopkom, s segrevanjem. Vsaj približno moramo ugotoviti količino strjenega medu. Pred segrevanjem dodamo na 10 dkg medu 1 dcl čiste vode. Posodo z medom postavimo v primerno večji lonc, v katerem je nekoliko vode, ki naj bo med obema posodama v višini medu v vloženi posodi. Vse skupaj segrevamo na štedilniku tako dolgo, da se med popolnoma raztopi oziroma utekočini.

Med segrevanjem med mešamo, ker tako precej skrajšamo ves postopek. Paziti pa moramo, da voda med posodama le zmerno vre. Takoj ko se kristali v medu raztopijo, odstavimo posodo z medom oziroma damo v drugo posodo z mrzlo vodo. Mešamo tako dolgo, da se tekoči med že precej ohladi. Pri tem si velja zapomniti, da smemo med po hitrem postopku segreti na približno 50 stopinj C in potem čim hitreje ohladiti. Ko se med popolnoma ohladi, posnamemo pene, ki so med segrevanjem nastale na površini.

Če imamo med v steklenih posodah, je bolje, da so iz temnega stekla. Svetloba, zlasti sončna, medu škoduje. Po opisanem postopku stopljen med ne bo več kristaliziral, ostal bo tekoč, hkrati pa ne bo spremenil barve, arome in drugih značilnih lastnosti.

Drobni nasveti

- Mušje madeže na pohištvi, oknih in okvirih, hitro očistite, če jih zdrgnete z vodo v kateri ste skuhalo česen.
- Mnoge zračite pernice na soncu, toda vedite, da žgoče sonce jemlje perju maščobnost in zato postanejo peresca krhka. Če že dajete pernice na zrak, tedaj jih zračite v senci ali pa jih pokrijte z rjuho.
- Pečenka bo zelo sočna, če jo bomo obračali z dvema žlicama namesto z vilicami. Če v pečenko zabodemo vilice, bo namreč izgubila dragoceni sok.
- Leča in druge stročnice se kaj rade prismodijo. To preprečimo, če na dno lonca položimo obrnjen krožnik.

mo. Se strinjate? Ne bomo glasovali z dviganjem rok. Mislim da smo že toliko zrel, da se razumemo. Nerodna zadeva vsekakor. Vendar ni tako zelo nerodna, da bi ne bilo izhoda. A ne? Ima kdo kak predlog, kam naj bi odšli? Če se nihče ne oglasi, predlagam, da odidemo v točilnico.“

Praprotnikov Jurij je ugovarjal. „Ne, pojdimo rajši h Karbi. Večji in lepši prostor ima.“

„Tovariši, podpirajmo našo, socialistično točilnico,“ je rekel predsednik Franc Firnež. Naštel je nekaj bistvenih prednosti njenega gospodarjenja. „Ravno zato mi morate pritrditi, da imam prav. V tem lokalni ni izkoriščanja, kakor je bilo nekoč in kakor še danes nekateri poskušajo, da bi imeli sami največ koristi.“

„Karba nobenega ne izkorišča in davke plačuje,“ je vztrajal Praprotnikov Jurij pri svojem. „Kaj ni naš človek? Rodil se je v tem kraju, živi med nami in umrl bo med nami. Pojdimo k njemu in nehajmo se pripraviti.“

„Kdo se prepira?“ se je zamerljivo oglasila Helena Plavec. Vstala je in obstala pa gledala po dvorani, kakor da je iskala krivca, ki nasprotuje pametni rešitvi.

„Sedi, Helena,“ je rekel pomirljivo Praprotnikov Jurij. „Vsi vemo, koliko meriš po dolgem in počez. Zato se ti ni treba tako očitno nastavljanje.“

Smeh kar ni ponehal. „Mir,“ se je svareče oglasil Franc Firnež. „Nerodna zadeva. Že kar na samem začetku se nam je zataknilo. Nisem pričakoval, da bom s tem izgubljal čas. Vsakomur od nas se mudi po opravkih. A ne? Vidim, da mi pritrjujete. Vstanite torej in pojdimo, da čimprej končamo. Danes se moramo pogovoriti po pameti. Smo vsi zbrani?“

„Gregorja Šipka še ni,“ je šepnila Špela Hreščak tako, da jo je Franc Firnež slišal.

„Ja. Res nerodna zadeva. Ste prebrali prvo točko dnevnega reda? Seveda. Vidite, zato sem vprašal, ali zmo vsi zbrani.“ Pogledal je počasi po obrazih. „Če se ne motim, še nismo vsi tukaj. Gregor Šipek manjka. A ne? To je res nerodna zadeva. Ali kdo ve, kje je trenutno? Morali ga bomo poiskati, drugače ne bomo mogli končati prve točke dnevnega reda.“

„Naj grem po njega?“ je uslužno vprašal Praprotnikov Jurij.

„Si ga kje videl?“

„Ne.“

„Potem pa bodi tiho,“ je pokroviteljsko navrgla Helena Plavec, vstala in se obrnila v dvorano. „Jaz sem pripravljena. Svojo prejšnjo izjavo popravljam toliko, da se pridružujem predlogu Jurija Praprotnika. Pri Karbi je vsekakor več prostora kot v točilnici, čeprav sem bolj za točilnico kot za Karbovo gostilno.“

„Zakaj pa mu kažeš rogove?“ je vprašal Praprotnikov Jurij. „Rekel sem že, da plačuje davke. Pošteno poročuna od tega, kar nakupi, do tega, kar proda.“

„Nerodna zadeva,“ je pripravljeno na vdajo rekel Franc Firnež. Trkal je s kulico po mizi, pa ni dosegel zaželenega učinka. Najbližji so mu pritrdjevalno kimali, drugi ga niso slišali. Vsi so strmeli v njegovo kulico. Nikakor jim ni šlo v glavo, čemu jo je Firnež tako vneto vrtil s prsti.

„Ja, kje pa je ostal Gregor Šipek?“ Praprotnikov Jurij je vstal in obračal glavo.

„Pa ravno ti se spet oglašiš,“ je nejevoljno pripomnila Špela Hreščak. „Malo prej si rekel, da si ga videl. Potem si prekladal, da ga nisi videl. Zdaj že sam več ne veš, kaj sploh hočeš.“

„O, jaz že vem,“ je odločno odgovoril Praprotnikov Jurij. „Špela in vsi drugi, tole vam povem. Meni je prava figa, ali gremo v točilnico ali h Karbi. Od samega klepetanja se mi je posušilo grlo. Važno je, da si ga čimprej poplaknem.“

„O, pili pa ne bomo,“ je svareče rekla Helena Plavec. „Z vso natančnostjo moramo obdelati izredno važno vprašanje. Ali ne, tovariš predsednik?“ Trznila je z glavo, da so ji zavihrali lasje, in dodala: „Gregor Šipek mora biti med nami. Drugače ga v njegovi odsotnosti ne bomo mogli ne obravnovati in ne slišati njegovega zagovora. Tako problema ne bomo rešili.“

„Nerodna zadeva,“ je pritrdil Franc Firnež, vtaknil kulico v prsni žep in spodbudno namigoval na vrata. Zamr-

mral je: „Preketo dolgo smo reševali to zadevo, čeprav še sploh nismo začeli pošteno,“ in prijazno skimalav stanovalcem, ki so vstajali in se pomikali proti izhodu. Pridružil se mu je ravnatelj Gvido Zorec. Oba sta gledala po ljudeh, kakor da jih preštrevata in pazita, da se ne bo kdo izmed njih izmuznil.

„Dobimo se torej pri Karbi!“ je povzdignil glas predsednik Franc Firnež in še nekajkrat zaklical za stanovalci. Nekateri so obstali, drugi so zvedavo obračali glave in se v negotovosti sprašujoče pogledovali. Praprotnikov Jurij jih je pomiril in zdrdral:

„Rekli smo, da se dobimo pri Karbi. Vam je jasno?“

Praprotnikov Jurij je bil šolski kurjač. Poleti, ko ni imel dela s pečmi, je hodil za priložnostnim zaslužkom. Znal je pa tudi vse prijete v roke, kar je kdo hotel. Popravljaj je orodje, ga nastavljal na toporišča, obrezoval sadna drevesa, osipaval koruzo, kopal krompir, celo dežnik s potrganimi špicami je spravil v red. Ravnatelj Gvido Zorec mu je najprej to štel za dobro lastnost, ker pa je Jurij včasih ostal kar več dni zdoma, mu je dal vedeti, da je njegova prva naloga služba na šoli in šele druga usluge po hišah.

Krčmar Karba je strmel od začudenja, da se je toliko ljudi naenkrat bližalo njegovi gostilni. Pokljical je ženo Barbko in natakarcio Tončko in jima rekel: „Pazimo, da nas ne spleljejo na led. Nekaj imajo za bregom. To so ja stanovalci iz šolske hiše. Če pridejo k meni prosit za denar, jim ne dam nič. Sta me razumeli? Niti pare! Kar naprej nekaj pobirajo. Danes za šolsko kuhinjo, jutri za vrtec. Vrag vedi, kaj vse si bodo še izmislili.“

Zena Barbka in natakarcio Tončka sta rekli v en glas: „Res jih je dosti na kupu.“

„Ti pojdi v kuhinjo in se ne prikaži ven. Ti ostani za točilno mizo.“ Karba si je nadel prijazen obraz in se klanjal prišlecem.

Prvi je prispel Praprotnikov Jurij. Že pod lipo je vzkliknil: „Karba, daj mi pelinkovec, da preženem tega vraga iz čreves.“

(Dalje v prihodnji številki)

UVOD

Zadnja leta smo pričala naraščajočemu pomenu, ki ga zadobivajo narodnostne skupnosti oziroma manjšine v družbenem življenju. Etnični problemi so, posredno ali neposredno, povezani z različnimi oblikami družbenega dogajanja. Dovolj naj bo, da si za trenutek priključimo v spomin celo vrsto konfliktnih situacij, ki so se porajale v zadnjih letih in ki obstajajo še danes, in videli bomo, ob poglobljeni analizi, kako je v te situacije vpletena tudi, če ne izključno, etnična problematika.

Na eni strani lahko opazujemo danes neki razcvet, nek zagon narodov, narodnosti, etnij in tudi lokalnih kultur, ki so bile in so še vedno v podrejenem položaju širše družbe in ki niso mogle razviti lastnega življenja v lastnem kulturnem obelježju. Istovestno pa moramo podčrtati tudi drugi, nasprotni proces, ki pelje v vedno širšo integracijo družbenih segmentov, v večjo homogeneizacijo vrednot, norm, stališč in obnašanj. Proces asimilacije narodnostnih, jezikovnih in kulturnih manjšin s strani dominantnih družb je še vedno aktualen in v nekaterih situacijah še pospešen. Na eni strani torej ozvljavljamo in osvobodimo nekaterih narodnostnih ali etničnih skupin, na drugi pa izumiranje in izginjanje drugih.

Modernizacija družbe nima — kar se etničnih problemov tiče — med tema nasprotujočima si procesoma. Kam pa ta razvoj s tolikimi in tako različnimi oblikami pelje, je še odprt problem. Med raznimi aspekti modernizacije se bomo omejili samo na pojav, ki je značilen za vse družbe, posebno tiste, ki so dosegle določeno stopnjo razvoja, in sicer na vedno večjo vlogo in pomen množičnih obveščevalnih sredstev (mass media). Pri tem ne smemo prezeti dejstva, da je modernizacija kompleksen proces, v katerem se prepletajo in pogojujejo različni pojavi: urbanizacija, industrializacija, širša participacija pri političnih odločitvah, uporaba prostega časa in podobno. Vsi ti pojavi pa niso samo v določenem odnosu s celotno družbo, pač pa vplivajo v večji ali manjši meri tudi na družbene segmente in skupine, kot so na primer narodnostne skupnosti.

DVE HIPOTEZI

Nekateri proučevalci družbenih procesov trdijo, da je vpliv množičnih obveščevalnih sredstev na ohranjanje zavesti lastne identitete s strani pripadnikov narodnostnih ali etničnih skupin izredno globok in negativen. Nacionalne države, oziroma njihove dominantne skupine, so se poleg drugih sredstev posluževale tudi množičnih medijev, da so lahko dosegle določeno stopnjo enakosti in homogenosti med lastnimi državljani. Mediji so se torej pridružili tistim mogočnim sredstvom, kot so vojska, birokracija, šola itd., s katerimi so si nacionalne države gradile konsenz. Tako so lažje kontrolirale in upravljale vsa ostala družbena sredstva ter usmerjale najpomembnejše družbene procese. To težnjo lahko označimo z eno besedo: centralizem.

Tudi danes, trdijo proučevalci, opazujemo na splošno tak vpliv množičnih obveščevalnih sredstev na družbo tako v sklopu že starih, trdno zakoreninjenih, nacionalnih držav (na primer v Evropi), kot tudi v novejših državnih tvorbah (na primer v Afriki). V kateremkoli sistemu lahko opazimo, da so odkrite ali prikrte težnje nacionalne države ismerjene tako, da pride, po možnosti v najkrajšem času, do ene zakonodaje, do enolnega gospodarstva, do ene ideologije (ali „filozofije ali religije ali pogleda na svet“), do enotne birokracije, do ene zastave, do enega jezika itd. Zato se tvorbe težko odpovedo kontroli nad raznimi „agenti socializacije“, med katere štejemo tudi množične medije. Ta „agenti“ postane v večini primerov, v odnosu do raznih podrejenih narodnostnih ali etničnih skupnosti, sredstvo za jezikovno represijo ali asimilacijo, za homogeneizacijo in standardizacijo, za odpravljanje jezikovnih in kulturnih razlik.

Osnovno izhodišče takih in podobnih analiz se nahaja v hipotezi, oziroma v trditvi nekaterih teoretikov, da je pač vpliv, ki ga imajo množična obveščevalna sredstva na občinstvo, neposreden in izredno velik ter globok: „množični mediji so vsemočni!“

Vzporedno pa imamo teze — izdelane na podlagi izkušenj in raziskav — ki nekoliko omejujejo neposredni vpliv množičnih medijev. Neposrednega vplivanja oziroma učinkovanja — trdijo nekateri raziskovalci — je trenutno zelo težko empirično dokazati. Sporočila, ki jih širijo množični mediji, dosegojo večji ali manjši učinek, če se sporočevalci in torej medij poslužuje določenih posrednikov ali pa če deluje v določenih okoliščinah.

Ti posredniški faktorji so skupine z lastnimi družbenimi normami, mnenjski leaderji in osebnimi stiki, predispozicije poslušalca ali gledalca, selektivni procesi v izpostavljanju, percepciji in memorizaciji vsebine sporočil ali pa tudi narava in tip medijev samih. Važno je tudi pri tem, v kakšnih pogojih ali v kakšni situaciji pride do komunika-

cijskega procesa med medijem in občinstvom. Nekatera sporočila imajo več možnosti, da vplivajo, s pomočjo posredniških faktorjev, v relativno „normalni in stabilni“ situaciji, manj možnosti pa, ko družbo pretresajo hitre in globoke spremembe kot na primer mednarodne ali državljanske vojne, revolucije, katastrofe in podobno.

Na splošno — to je ena izmed glavnih ugotovitev teh teoretikov — prav zato, ker množični mediji delujejo posredno, bodo imeli sorazmerno več učinka na utrjevanje določenih mnenj in stališč, ki so že razširjena v družbi in v skupinah, ki jo sestavljajo. Držala pa naj bi tudi ugotovitev, da če v družbi ali v neki skupini ni še ustaljenega mnenja ali stališča o določenem argumentu, dogodku ali pojavu, ali pa so člani takih skupin pod pritiskom različnih, nasprotujočih si mnenj (cross pressures), bo zelo možno, da bodo mediji z lastnimi sporočili, ob posredovanju ali ne prej omenjenih posredniških faktorjev, učinkovali na posameznika ali na skupino. V takih okoliščinah bo torej človek lahko spremenil mnenje in stališče ter naknadno, po vsej verjetnosti, tudi obnašanje.

Skušajmo sedaj na kratko analizirati, kakšen pomen imata za narodnostne skupnosti ali manjšine ti dve tezi o vplivanju množičnih medijev na družbene skupine.

● Če drži hipoteza, da so množična obveščevalna sredstva „vsemočna“, da je vpliv njihovih sporočil na stališča in obnašanja občinstva neposreden in globok, potem je nujno, da ima etnična skupnost, če se hoče ohraniti, vse množične medije na razpolago: od

jezik. In to posebno, ko se tiče narodnostnih in jezikovnih manjšin. Večina manjšinskih skupnosti živi danes v širši družbi v takem položaju, da morajo njihovi pripadniki nujno postati dvojezični. Zato se lahko poslužuje in izpostavlja tudi, če ne izključno, večinskim medijem. Kljub temu, da imajo manjšine nekatere medije, še zdaleč ne morejo zadovoljiti potreb njihovih pripadnikov po komunikaciji in informaciji. Ker so interesi pripadnikov zelo razvejani, se morajo nujno posluževati tudi dominantnih medijev. Pri tem je zelo možno, da se ti mediji pretvorijo v asimilacijsko sredstvo. V najboljšem primeru, in sicer, da se to ne zgodi, pa se prav gotovo, v daljšem izpostavljanju takim sporočilom, pripadnikom krči besedni zaklad, jezik postaja hibern, vpliv tujega jezika prestopi telegrafno mejo. Tu se ne moremo spuščati v podrobnejše proučevanje tega problema, ki sega na področje jezikoslovcev in sociolingvistov. Zdi se nam pa, in s tem se spet povežemo s prej omenjenim vprašanjem (vse ali samo nekatere medije), da bi bilo treba empirično preveriti, v kakšni meri se pripadniki manjšine izpostavljajo dominantnim medijem, kako pogosto in katerih se večinoma poslužujejo. To naj bi bilo potem izhodišče za zahteve, ki bi jih postavljalna manjšina.

VLOGA IN FUNKCIJA MNOŽIČNIH MEDIJEV

Predno se dotaknemo nekaterih konkretnih problemov in situacij, pogledimo bežno nekatere vloge in funkcije množičnih medijev v manjšinski

skupinami. Tu lahko narodnostne skupine, posebno tiste, ki so v manjšinski situaciji, združijo v dva ekstrema, oba nevarna za nadaljnje življenje skupine: Na enem ekstremu je folklorizacija, oziroma golo ponavljanje nekkih modelov in načinov življenja, ki nimajo danes ne tistega pomena, ki so ga nekoč imeli, še manj pa druge, funkcionalne ali simbolične vrednosti. Na drugem ekstremu pa je značilno uvajanje takih oprijemov, ki so enaki drugim skupinam, ki nimajo nič avtentičnega in ki prej ali slej peljejo v izgubo samobitnosti, v asimilacijo.

Menimo, da na kulturnem področju ni vsaj sama razlika v jeziku med skupinami — v tem primeru bi bili oprijemi lahko za vse enaki, le da bi jih prodajali v drugačnem jeziku — pač pa so važne tudi različne kulturne vrednote. Te so tesno povezane s sredstvi, z oprijemi, z obnašanjem, z modeli, katerim dajejo neki pečat, ki jih razlikuje od prijemov in modelov pri drugih kulturah. Množični mediji bi se morali torej izogniti folklorni tradiciji, pa tudi masifikaciji, kulturni poplitenosti in nerazlikovanju v odnosu do drugih narodnostnih skupin, posebno če slednje tvorijo dominantno kulturo.

3. Izredno važna se nam zdi tudi funkcija množičnih obveščevalnih sredstev na družbeno-političnem področju narodnostne skupnosti. Pri tem mislimo na formativno in informativno plat te funkcije. Množična sredstva, kot so na primer radio, televizija, dnevniki, revije itd., naj bi posredovala informacije o raznih aspektih življenja narodnostne skupnosti, njeno javno mnenje z vsemi problemi, potrebami, za-

informacij, je poleg vsega, kar smo prej omenili, neobhodno potrebno v današnji družbi, za katero je značilno, vsaj na nekaterih področjih, hitro in pospešeno spreminjanje. Edino s hitrimi odločitvami, na podlagi čim bolj številnih in izrpnih informacij, lahko pričakujemo, da bo narodnostna skupnost kljubovala „izzivom“ okolja, ki jo večkrat tudi močno ogroža.

6. Če so pripadniki raznih narodnostnih skupin med seboj teritorialno in družbeno pomešani (to se precej pogosto dogaja v mestih), tedaj je možno, da so nekatera množična sredstva nekako nadomestila, čeprav začasno in prehodno, tistih medosebnih odnosov in stikov, ki so nujno potrebni, da se ohrani v skupini neka stopnja kohezije in povezave med pripadniki. Ta funkcija množičnih medijev seveda ne velja samo za narodnostne skupine in obenem ni zadosten vzrok ohranjanju kohezije in samozavesti, ker morajo ob tem delovati še drugi integrativni mehanizmi.

MANJŠINA NA KRIŽIŠČU KOMUNIKACIJSKIH TOKOV

Na podlagi gornjih ugotovitev, iz poznavanja konkretne manjšinske realnosti in s pomočjo nekaterih empiričnih analiz lahko potegnemo, v sintetični obliki, nekaj zaključkov ali — bolje — nekaj več ali manj potrebnih hipotez.

a) Na področju, kjer živi narodnostna skupnost oziroma manjšina, se prepletajo številni tokovi sporočil. To še posebno, če taka skupnost živi pomešana s pripadniki dominantne skupine. Sporočila se razlikujejo torej tudi na podlagi etničnih in jezikovnih faktorjev. Mediji, katerim se prebivalci tega področja izpostavljajo, pripadajo najmanj dvema kulturnima pratoroma. Večkrat imamo še druge večje ali manjše tokove in medije, ki pripadajo še drugim sosednjim etničnim skupinam. Če narodnostna skupnost živi ob meji z matičnim narodom, se bodo njeni pripadniki posluževali, sorazmerno s svojimi interesi, tudi matičnih medijev. Ti pa ne bodo mogli zadovoljevati vseh komunikacijskih in informativnih potreb pripadnikov manjšine, ker ti živijo v drugačnem družbeno-političnem okolju.

b) Prebivalci večinskega naroda ne bodo segali po manjšinskih ali matičnih medijih zaradi jezikovne zapreke; na izjemo bomo lahko naleteli pri zadovoljevanju potreb po zabavi, po relaksu, ko je možno, da poslušajo narodno zabavno glasbo, gledajo film po televiziji in podobno.

c) Prebivalci manjšinske narodnosti, ker so v celoti dvojezični, na splošno segajo po lastnih, matičnih in večinskih množičnih sredstvih, z ozirom na to, kakšne interese hočejo zadovoljiti in kakšne možnosti imajo. Vsekakor bo večina tistih, ki se identifikirajo z manjšino oziroma ki z določeno zavestjo pripadajo narodnostni skupini, segala z neko pogostostjo vsaj po enem množičnem sredstvu, ki spada v manjšinski ali matični etnični prostor.

d) Ko je pripadnik manjšine v asimilacijskem procesu, ko je v konfliktni poziciji, ko je negotov v lastni identifikaciji, smo lahko pričala procesu učinkovanja množičnih medijev. Ob večjem ali manjšem delovanju tudi drugih faktorjev (večinski prijatelji, družbene in juridične norme, ki „kaznujejo“ manjšinsko pripadništvo, delovno okolje in podobno) so množični mediji izredno učinkovito sredstvo za spreminjanje mnenj in stališč v prid identifikacije z večinsko, dominantno skupino.

e) Ljudje, ki so že prekorčili določeno stopnjo asimilacijskega procesa, ki se ne identifikirajo z neko manjšinsko narodnostno skupino, ne segajo več po slovenskih množičnih medijih, ali pa segajo po njih samo (kot pripadniki večine) za zadovoljevanje določenih potreb po zabavi in relaksu. Mogoče pa pri večini teh ne pride v poštev niti to izpostavljanje, ker bi jih psihološko spravilo v neravnovesje.

SKLEP

Dejstvo, da se pripadniki manjšine poslužujejo v konkretnem primeru večinskih medijev, ne pomeni še, da so na asimilacijski poti, če istočasno segajo po enem ali več manjšinskih medijev. Ko pa se absolutno odpovejo takim medijem, je verjetno asimilacijski proces že v teku. Rekli smo verjetno, ker se nam zdi, da so množični mediji eden izmed elementov družbene socializacije, a ne edini. Če pa poleg drugih faktorjev, kot so šola, prijatelji, družina, društva, okolica, delovno mesto itd., ki jih smatramo kot sredstva socializacije in torej tudi elemente ali prilike narodnostne identifikacije, manjka tudi ta (sredstva množičnega obveščanja), potem je identifikacija z dominantno skupino, kot končni del asimilacijskega procesa, neizogibna. V teh ugotovitvah, menimo, je deloma prikazano, kako je kontrola čim večjega števila množičnih medijev s strani etnične manjšine precej važna tudi za ohranjanje in utrjevanje narodne zavesti.

Množična obveščevalna sredstva in narodnostne manjšine

V Železni Kapli je bil — kakor smo poročali že v zadnji številki našega lista — posvet o politiki sredstev javnega obveščanja in narodnih manjšinah. Na posvetu so sodelovali referenti z Dunaja, iz Salzburga, iz Trsta in iz Koroške, ki so problema-

tiko osvetlili z vseh strani. Objavljamo izvajanja asistenta na tržaški univerzi in sodelavca Slovenskega raziskovalnega inštituta v Trstu Emilija Susiča, ki je na splošno prikazal pomen in vlogo množičnih obveščevalnih sredstev za narodnostne manjšine.

dnevnikov, revij in vseh drugih tiskanih medijev, do radia, televizije, gledališča in filmske produkcije itd. Kar ima širša, dominantna družba, to mora imeti manjšinska skupnost.

● Če pa drži druga hipoteza in sicer, da je neposredno vplivanje bolj omejeno, da so sporočila sorazmerno bolj učinkovita pri že obstoječih stališčih, pridemo prav tako do istih zaključkov. V vsakdanjem soočenju z močnejšimi družbenimi skupinami mora narodnostna skupnost skrbeti, da stalno utrjuje med lastnimi člani določena mnenja, stališča, vrednote, obnašanje in podobno; torej tudi zavest lastne pripadnosti, lastne identitete, ki se po nekaterih kulturnih značilnostih razlikuje od ostalih skupin.

Na podlagi ugotovitev o utrjevalnem učinku sporočil medijev, o vlogi posredniških faktorjev pri tem vplivanju in o možnem spreminjanju mnenj v določenih situacijah, pridemo torej do istih zaključkov. Važno je pri tem, da manjšinski mediji ne delujejo v nekakšnem „praznem prostoru“, brez neke posredniške strukture, ki jo sestavljajo skupine, družina, društva, leaderji itd.

Zdi se nam torej umestno — naj prevladuje ena teza ali druga — da imajo manjšine oziroma etnične skupine lastne množične medije. Vprašanje, ki se sedaj nujno postavlja, je sledeče: ali mora manjšina imeti vse medije kot večina ali pa samo nekatere? Ni treba, da se preveč zaustavim ob dejstvu, da se podrejenost manjšine širši, dominantni družbi kaže tudi v pomanjkanju določenih množičnih obveščevalnih sredstev. Ta pokazatelj manjšinske podrejenosti bi bil odpravljen samo takrat, ko bi manjšina imela vse medije, od najbolj popularnih in razširjenih do najbolj specializiranih informativnih sredstev. A to, menimo, je težko uresničljivo. Kje naj bi bila torej utrzna, ne minimalna, pač pa življenska pomembna meja za nadaljnje ohranjanje manjšinske samobitnosti?

Predno skušamo odgovoriti na to vprašanje, moramo nujno omeniti enega izmed najvažnejših elementov, ki so po našem mnenju tesno povezani s tem vprašanjem: to je problem jezika. Brez dvoma so pri komunikacijskem procesu važni vsi elementi — od sporočevalca do občinstva, od tehničnega sredstva do vsebine sporočil itd.; a prav tako zadobi izreden pomen tudi

situaciji.

1. Predvsem imajo množična obveščevalna sredstva lahko precejšnjo vlogo pri prebujanju narodne zavesti pri posameznikih, ki so pripadniki neke narodnostne skupnosti. S pomočjo teh sredstev lahko pride do pozitivne osnovnih kulturnih vrednot in obenem do zavesti, da obstajajo nekatere kulturne razlike v širši družbi. Deli družbe, ki se do takrat niso zavedali teh razlik, teh posebnosti, ki jih ločujejo od drugih in istočasno vežejo s sebi enakimi, bodo spet odkrili lastno narodnostno ali jezikovno zavest. Taki primeri so pogosti pri tistih manjšinah, ki ne živijo strnjeno na nekem ozemlju ali pa katerih deli živijo precej oddaljeni in izolirani od ostalega, bolj strnjenege dela skupnosti. V takih okoliščinah si lahko predstavljamo, kakšen velik pomen ima postavitve neke radijske ali televizijske postaje, kapilarna razdelitev nekega časopisa, pogosti obiski dramskih skupin in podobno.

2. Funkcijo množičnih obveščevalnih sredstev lahko vidimo tudi v ohranjanju kulturnih modelov v neki narodnostni skupnosti. Sredstva so v tem primeru praktično integrirana v skupino, so del skupine same, del njene strukture. Pri tem se seveda pojavijo nevarnosti, da se funkcija spremeni v preprosto ohranjanje, ki s časom privede do zastarelosti in folklorizacije teh kulturnih modelov. Proces ohranjanja kot si ga mi zamišljamo, bi se moral odvijati po dveh tirih: po eni strani bi moral ohranjevati tiste prvine, ki se sicer vežejo na neko preteklost in tvorijo z njo določeno kontinuiteto, a se istočasno razlikujejo od prvih in kulturnih elementov drugih etničnih in narodnostnih skupin. Po drugi strani pa bi moral ta proces ohranjanja preoblikovati, „pretvoriti“, „prevesti“ oprijeme in zadovoljevanje kulturnih potreb in problemov v sodobnejše, modernejše oblike. To posodabljanje se seveda ne tiče samo oprijemov na kulturnem, pač pa tudi na družbenem, političnem in gospodarskem področju. Dejstvo pa je, da so oprijemi na slednjih treh področjih veliko manj vezani na preteklost, na tradicijo. Modeli so na teh področjih nekoliko bolj elastični, po lastni naravi bolj spreminjajoči; obenem so lahko standardni in precej slični pri raznih etničnih skupinah.

Na kulturnem področju pa je bistvena neka diferenciacija med etničnimi

hlevami in aspiracijami; po drugi strani pa naj bi tudi vzbudila nova pričakovanja, prikazala nove možnosti za rešitev problemov, dajala pobudo novim družbenim procesom. Glavna nevarnost pri tem — nevarnost, ki jo mnogokrat zasledimo in ki je značilna za ta sredstva — je seveda manipulacija za nekatere namene, ki so odkrito ali prikrito nasproti etnični ali narodnostni skupini sami.

4. Omenimo še splošnejši integrativni pomen množičnih medijev v sklopu neke narodnostne skupnosti. Vemo namreč, da je vsaka skupina, pa naj bo narodnostna ali ne, manjšina ali ne, tem bolj močna in živa, čim bolj je strnjena (ne samo geografsko), oziroma čim bolj so pripadniki te skupine med seboj, na en način ali drugi, povezani. Množična obveščevalna sredstva torej lahko veliko pripomorejo pri povezovanju, pri ohranjanju družbenih vezi med raznimi deli skupine. To velja posebno, če so ti deli oddaljeni od drugih, narodnostno krepkejših delov ali pa so pripadniki razpršeni na širšem ozemlju. Po našem mnenju torej ta sredstva ne pripomorejo samo h kroženju informacij med raznimi komponentami skupnosti, pač pa tudi ohranjajo živo zavest, da so ti segmenti oziroma posamezniki del neke širše narodnostne skupnosti.

Popolna izolacija narodnostne skupnosti (posebno če ni številčna), ali dela te skupnosti, je lahko pogoj, da se ohrani določeno kulturno-narodnostno samobitnost, ne da bi si pri tem pomagala s takimi sredstvi, ki jih daje danes na razpolago moderna tehnologija (na primer množični mediji). A v današnji družbi taka izolacija pomeni nepovezanost z drugimi skupinami, z vsemi procesi, ki se odvijajo tudi in predvsem izven te skupine, pomeni v končni analizi „nazadovanje“ na kulturnem, socialnem, političnem in gospodarskem področju.

Če pa narodnostna ali etnična skupnost ne živi oddaljena, družbeno in geografsko izolirana, si mora prisvojiti določena sredstva, s katerimi lahko vzdržuje neko stopnjo povezanosti med lastnimi deli, oziroma med lastnimi pripadniki, in s tem krepi njihovo narodnostno zavest. Ta pripomoček, tako integrativno sredstvo so po našem mnenju tudi množični mediji.

5. Hitro obveščanje in izmenjevanje

Borovlje

Ravno v dneh po hujskaški prireditvi KHD-ja v Borovljah se je nekaj občanov boroveljske občine obrnilo na nas s prošnjo, da seznanimo javnost o tem, da na boroveljskem uradu za tujski promet (Fremdenverkehrsamt) nihče noče govo-

Borovljah je ta, da nekateri uradniki po do sedaj neznanih kriterijih samovoljno črtajo iz seznamov turističnih in gostinskih obratov, slovenska imena.

Prepričani smo, da je povod omenjenih pojava iskati tudi v čudnem in nerazumljivem zadržanju župana napram naši narodni skupnosti nenaklonjenim organizacijam. O enem primeru smo poročali pred nedavnim v našem listu, ko je župan osebno in v imenu občine vabil na prireditev KHD-ja. Župan Woschitz bi se le moral bolj zavedati, da se naša občina nahaja na dvojezičnem ozemlju, kjer naj bi imeli pravice kakor tudi dolžnosti tako Slovenci kakor tudi nemško govoreči Korošci. Skratka župan, če hoče uživati spoštovanje vseh, mora biti tu za vse. Zato mu predlagamo, da se ozre malo okoli sebe in premisli vlogo, ki bi jo moral igrati.

Zgoraj omenjeni primeri so tipični, kako naj ne bi smelo biti. Prepričani pa smo da se z dobro voljo da mnogo narediti. Slovenci tukaj ne stojimo ob strani.

Klub „Prežihov Voranc“, Celovec, Benediktinski trg 5, vabi na drugo predavanje iz serije

„ZGODOVINA AVSTRIJSKEGA DELAVSKEGA GIBANJA IN KPA“

ki bo v petek 10. novembra 1978 ob 19. uri v klubu.

Referent: Albert Hirsch, Dunaj

rili slovensko, čeprav člen 7 in drugi zakoni to predvidevajo in čeprav nekateri uradniki za silo obvladajo slovenščino. Drugi primer take nestrpnosti v občinski hiši v

ŠPORTNI VESTNIK

SAK BO PREZIMIL NA PRVEM MESTU

Po nedeljski tekmi v Tinjah se začne za SAK zimsko pavzo. Prvo moštvo je imelo v 1. D razredu sijajen uspeh, saj bo prezimilo z eno točko prednosti pred Kamnom na prvem mestu. Po slabšem startu (SAK je bil pri dveh kolih na predzadnjem mestu) se je moštvo opomoglo, oddalo v nadaljnjih tekmah samo še tri točke in s tem postalo jesenski prvak. Osvajitev jesenskega prvaka je v prvi vrsti tudi za sluga novega trenerja Rudijana Cora, ki je moštvo znal ustrezno motivirati, ga voditi na treningih, ga dobro pripravljeno pošiljati na tekme. Navdušili so tudi igralci iz Slovenije, predvsem se je izkazal na tekmah vratar Dodič, ki je obvaroval SAK pred nadaljnji zadetki. Od domačih igralcev, ki so igrali zelo konstantno in ki so bili od tekme do tekme boljši, se je v ospredje povzpela Martin Habel, ki je s 14 zadetki tudi na prvem mestu strelcev v 1. D razredu. Razpoloženje v moštvo je bilo v pretekli sezoni dobro, igralci upajo, da bo klub organiziral dobre priprave in da bo tudi spomladanska sezona potekala tako uspešno.

TINJE I — SAK I 1:1 (0:1)

Dodič, Hribar, Lampichler, Woschitz, Pandel J., Fera, Golec, Zabatnik, Velik, Habel, Polanšek. Tekma se je začela z napadi SAK-a, toda najboljša priložnost je ubranil nasprotnikov vratar. V nadaljevanju igre je SAK dal igro iz rok, Tinjčani so postali nevarni, večkrat je uspešno interveniral Dodič, enkrat pa je prečka obvarovala slovenske nogometaše pred zadetkom. Iz

NOGOMET

SAK igra v nedeljo 12. novembra 1978 na igrišču v Žrelcu ob 10. uri dopoldne SAK mladina : Žrelec mladina.

Navijači prisrčno vabljani!

protinapada pa je SAK le prišel v vodstvo, Golec je žogo postal premišljeno v mrežo.

V drugem polčasu je igra postajala bolj trda, sodnik pa je vedno piskal proti SAK-u. Vsak dvoboj je prekinil in prisodil prosti strel v korist Tinjčanom. Toda klub terenski premoči si Tinjčani niso mogli ustvariti kake šanse za gol, kralj kazenskega prostora je bil vratar Dodič. In potem je prišla 80. minuta, v kateri bi dva igralca SAK-a lahko odločila tekmo. Najprej je Velik postregel lepo podajajo Polanška, ukanil dva nasprotnikova branilca, stekel proti голу. Namesto da bi tedaj streljal, se je ustavil, z žogo zadel nekoga igralca, od tam je prejel žogo Golec, jo pa poslal mimo praznega gola. V protinapadu pa je padel gol na izena-

Šahovski tečaj

Slovenska športna zveza — šahovski krožek vabi ljubitelje šaha na tečaj, ki bo vsak četrtek ob 18.30 uri v Dijaškem domu SŠD v Celovcu, Tarviser Straže 16.

Tečaj vodita Deisinger in Jurij Iskra. Glede starosti ni omejitev. Zato vsi ljubitelji šaha

prisrčno vabljani!

čenje. Desno krilo je prodrl v kazenski prostor, Lampichler ga je napadel, pri tem dvoboju je Tinjčan padel in sodnik, ki je le čakal na takšno priložnost, je dosodil 11-metrovko. Tekma se je končala 1:1. Bolj uspešno je bilo moštvo „pod 21“, ki je premagalo Tinjčane v dobri igri kar z 9:2! Strelci izredno razpoložena mladega moštva so bili Perč J. 3, Sommeregger 2, Zabatnik P. 2, Rozman in Grlic. Mladinsko moštvo je v predzadnji tekmi na domačem igrišču premagalo ekipo iz Možberka s 3:1. Strelci pa so bili Kreutz, Kummer in Gregorič.

NA DEŽELNEM NAMIZNO-TENIŠKEM PRVENSTVU SELANI DVAKRAT PRVI

Na deželnem mladinskem in šolskem prvenstvu v namiznem tenisu v Kotmori vasi so Selani želi lepe uspehe. Stanko Haderlap pri šolarjih oziroma Oraže pri mladincih sta si nepričakovano osvojila nazive koroškega prvaka. Oba sta pokazala zelo dobro in premišljeno igro, posebno Haderlap je ponovno dokazal, da je pravi talent in da bi z načrtnim treningom lahko postal zelo dober namiznoteniški igralec. Isti igralec je pri mladincih dosegel 5. mesto.

Selani so izvrstno odrezali, če pomislimo da pri mladincih ni nastopil njihov najboljši igralec Travnik Nanti, ki bi imel zglede na 1. mesto.

MEDNARODNI NOGOMET

15. novembra bo Avstrija igrala za evropsko prvenstvo na Dunaju proti Portugalcem, njihova klubska moštva pa so se pretekli teden potegovala za vstop v polfinale pri prvenstvih deželnih prvakov in prvakov cupa. Innsbruck je v podaljšku podlegel klubu Ipswich Town. Dunajska Avstrija pa je po zmagi na Dunaju igrala na Norveškem 0:0 in vstopila med zadnjih osem. Brez dvoma je ta uspeh za avstrijski nogomet. Od Jugoslovancev je preostala le še Crvena zvezda v UEFA tekmovanju.

HOKEJ

KAC je tudi v osmi tekmi ostal neporažen. Na domačem ledu so Celovčani porazili ekipo iz Salzburga s 16:4 in poskrbeli za najvišjo letošnja zmago. Beljačani so zmagali v Gradcu s 6:3. Prvi zasedavalec Celovčanov je Kapfenberg, ki je premagal Feldkirch 5:2.

JUGOSLOVANSKI NOGOMET

Olimpija zgublja naprej. V nedeljskem kolu so Ljubljančani podlegli v Osijeku tamkajšnji ekipi s 3:0 in se nahajajo naprej na zadnjem mestu. Na prvem mestu je Dinamo iz Zagreba pred Budućnostjo in Hajdukom.

DVOJEZIČNI UČITELJI IZ ROŽA IN PODJUNE SO SE POMERILI V NOGOMETU

Tudi dvojezični učitelji na južnem Koroškem se športno udeležujejo. Preteklo soboto so se pomerili učitelji iz Roža in Podjune. Podobna nogometna srečanja so bila lani v Št. Janžu, še prej pa v raznih drugih slovenskih krajih. Dvoboj med Rožani in Podjuncani se je odvijal na športnem igrišču v Šmihelu nad Pliberkom. Po razmeroma dobri igri, pri kateri so sodelovali tudi nekateri profesorji slovenske gimnazije, so na koncu bili srečnejši učitelji iz Roža, ki so premagali svoje kolege iz Podjune z 2:1. Strelca golov za Rožane sta bila Lampichler Alexander (učitelj na glavni šoli v Maloščah) ter Mirko Oraže, nekdanji igralec SAK-a, ki poučuje na slovenski gimnaziji. Častni gol je dal Petschnig Hanzl.

Učitelji so se ob tej priložnosti zmenili, da bodo takta srečanja nadaljevali in da se bodo naslednje leto srečali ali št. Jakobu ali pa v Selah.

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; uredništvo in uprava: 9021 Klagenfurt - Celovec, Gasometergasse 10, tel. 32 5 50 — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec — Borovlje.

Slovensko prosvetno društvo „Edinost“ v Pliberku vabi na

PEVSKI KONCERT

ki bo v soboto 11. novembra 1978 ob 19.30 uri v dvorani Schwarzl v Pliberku.

Nastopa Moški pevski zbor „Janko Vincenc Harkov“ iz Radelj ob Dravi, ki ga vodi prof. Branko Čepin.

Prijatelji zborovske pesmi prisrčno vabljani!

Klub jugoslovanskih delavcev „TRIGLAV“ v Celovcu vladno vabi na

svečano proslavo

ob jugoslovanskem državnem prazniku dneva Republike v soboto, dne 25. novembra 1978 ob 17. uri v veliki dvorani delavske zbornice v Celovcu, Bahnhofstraße 44.

Gostuje:

MLADINSKI GLASBENO-PEVSKI ANSAMBEL „KNEŽJE“ IZ ZAGREBA

Na prireditve so prisrčno vabljani tudi pripadniki slovenske narodne skupnosti na Koroškem.

Odbor

RADIO — TELEVIZIJA

SLOVENSKE ODDAJE RADIA CELOVEC

PETEK, 10. 11.: 14.10 Zabavna glasba — Spominska oddaja.
SOBOTA, 11. 11.: 9.45 Od pesmi do pesmi — Od srca do srca.
NEDELJA, 12. 11.: 7.05 Duhovni nagovor — Naj pesmica naša darilo vam bo.
PONEDELJEK, 13. 11.: 14.10 Celovški radijski dnevnik — Iz ljudstva za ljudstvo.
TOREK, 14. 11.: 9.30 Land an der Drau — Dežela ob Dravi — 14.10 Celovški radijski dnevnik — Šport — Otroci, poslušajte!
SREDA, 15. 11.: 14.10 Celovški radijski dnevnik — Veseli val.
ČETRTEK, 16. 11.: 14.10 Celovški radijski dnevnik — Opera glasba.

AVSTRIJA 1

PETEK, 10. 11.: 9.00 Pisma — 9.30 Ruščina — 10.00 Obisk razstave — 10.30 Seniorski klub — 11.00 Tudi mladi hočejo navzgor — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Začetek pustolovščine — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Zabavna oddaja — 21.05 Argumenti — 21.50 Šport — 22.00 Bonnie in Clyde — 23.50 Poročila.
SOBOTA, 11. 11.: 15.25 Skoraj junak — 17.00 Abeceda športa — 17.30 Stric z Marsa — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.20 Pregled sporeda — 18.25 Dober večer v soboto — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki — 19.55 Šport — 20.15 Sam proti vsem — 22.10 Ob dvanajstih opoldne — 23.30 Poročila.
NEDELJA, 12. 11.: 10.00 Konec in začetek 1918 — 15.25 Molčali je zlato — 17.00 Slike naše zemlje — 17.25 Calimero — 17.30 Viki in mačni mažje — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Klub seniorjev — 18.30 Srečanje z živimi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.15 Palme ali užaljeni — 21.50 Šport — 22.00 Nočni izbor — 22.40 Poročila.
PONEDELJEK, 13. 11.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Dežela in ljudje — 10.00 The Mars adventure — 10.30 Skoraj junak — 17.30 Za predšolske otroke — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Golden silents — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Ponedeljski šport — 21.05 Petrocelli — 21.50 Poročila in šport.
TOREK, 14. 11.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Song Alive — 10.00 Jedrska energija za in proti — 10.30 Molčali je zlato — 17.30 Za predšolske otroke — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Biseri sedmega kontinenta — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Ljubite Kishono? — 20.15 Kaj sem jaz? — 21.05 Povratak v München — 21.50 Ana Karenina — 22.50 Poročila in šport.
SREDA, 15. 11.: 9.00 Tudi pošaliti se je treba — 9.30 Gospodarjenje — 10.00 Ekologija — 10.30 The Country Girl — 17.00 Vendelinova slovesnost rojstnega dneva — 17.25 Tudi pošaliti se je treba — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Ljudsko življenje v Nižji Avstriji — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Kraljica gora — 21.30 Poročila in šport.
ČETRTEK, 16. 11.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Francoščina — 10.00 Obraz stotletij — 10.30 Mož ki je „odprl“ vse banke — 17.30 Za predšolske otroke — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 TV kuhinja — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Koltan in šport — 20.00 Koltan v akciji — 21.35 Poročila — 21.40 šport.

AVSTRIJA 2

PETEK, 10. 11.: 18.00 „Kri-stalna noč“ v Avstriji — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Od cesarja do komune, reportaža iz Kitajske — 19.30 Za prijatelje filma — 20.15 Če se živali spremenijo v rastline — 21.05 Polčas — 21.55 Čas v sliki — 22.30 Pop-show.
SOBOTA, 11. 11.: 16.00 Servis — 16.15 Teledokumentar — 17.00 Klub-regional — 17.55 Gospodarstvo — 18.20 Pregled sporeda —

18.25 Brez nagobčnika — 19.30 Smrtna savana — 20.00 Galerija — 20.15 Šestdesetletnica smrti Viktorja Adlerja — 21.15 Kabaret — 22.05 Svetovno prvenstvo plesov.
NEDELJA, 12. 11.: 11.00 Franz Schubert — zapuščine samotnega moža — 11.15 ORF koncert — 16.00 Stekleni mož — 17.00 Dežela in ljudje — 17.30 Č 9 (Dunaj) — 18.00 The Contry Girl — 19.45 Moderna tehnika pri gradnji železniških prog — 20.00 Knjižni bazar — 20.15 Prizma in diskusija — 22.00 Brez nagobčnika.
PONEDELJEK, 13. 11.: 18.00 Angleščina — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 National Geographics — 19.30 Kitara za vse — 20.00 Ana Karenina — 21.05 Vstop prost — 21.50 Čas v sliki — 22.20 Zrcalna slika in zlato očesu.
TOREK, 14. 11.: 18.00 Infrardeče videli — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Če iz živali nastajajo rastline — 19.30 Veselje ob glasbi — 20.00 Mož, ki je „odprl“ vse banke — 21.45 Čas v sliki s kulturo — 22.20 Klub 2.
SREDA, 15. 11.: 18.00 Francoščina — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Č 9 (Gradiščan-

RADIO CELOVEC

NEDELJA, 12. 11.: 6.10 Igra na orgle — 8.15 Kaj je novega? — 9.45 Dunajski zajtrk z glasbo — 10.30 Radijska pravljica — 11.00 Dopoldanski koncert — 13.00 Deželni razgledi — 14.30 Voščila — 16.00 Radijska igra — 17.10 Veselite se življenja — 18.00 Deželni razgledi — 18.05 Glasba — 18.35 Koroška za ljubitelje — 19.30 Ljudske viže — 20.05 Avstrijska rallye — 21.30 „Potica“ — 22.00 Poročila in šport.
PONEDELJEK, 13. 11.: 5.35 Kaj je novega v Avstriji? — 8.05 Oddaja za starejše ljudi — 9.05 Šolska oddaja — 9.30 Avstrijska ljudska glasba — 10.00 Zadovoljni z glasbo — 11.15 Iz dežele, za deželo — 13.00 Deželni razgledi — 15.00 Še vedno priljubljeno — 16.00 Radijska igra za otroke — 17.10 Kaj radi slišimo — 18.00 Deželni raz-

DOM V TINJAH

Tečaj za prvo pomoč v osmih večernih programih, vsak teden v torkih in petkih z začetkom v torek 21. novembra ob 19.30 uri. Predavatelj: dr. Štefan Jelen iz Železne Kaple, referent RK Erich Tomasch iz Velikovca. Prireditelj RK Velikovec.

Literarni popoldan Kristine Lavant v nedeljo 19. novembra ob 14.30 uri. Predavatelj: dr. Johann Strutz, Gradec in prof. Mirko Križman, Maribor.

Literarni in pevski večer s pesnico Milko Hartman in glasbeno skupino Hanzej Artač v sredo 22. nov. ob 19. uri

Slovenski pouk

za predšolske in šoloobvezne otroke je letos ob četrtek od 16. do 18. ure v otroškem vrhu „Naš otrok“ v Celovcu, 10.-Oktober-Straže 25. Društvo „Naš otrok“

ska) — 19.00 Evropa v dvasetem stoletju — 19.40 Dežela pod perutmi galebov — 20.00 O filmu — 20.50 Vse življenje je kemija — 21.35 Čas v sliki s kulturo — 22.15 Čas v sliki.

ČETRTEK, 16. 11.: 18.00 Ruščina — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Vstop prost — 19.30 Superstar of Rock — 20.00 On the Town — 21.40 Čas v sliki s kulturo — 22.15 Klub 2.

JUGOSLAVIJA

NEDELJA, 12. 11.: 8.05 Poročila — 8.10 Za nedeljsko dobro jutro — 8.40 625 — 9.00 Čebelica Maja — 9.25 Skrivnost platenega koša — 9.55 Proslava ob obletnici bitke na Neretvi — 13.30 Poročila — 19.30 Dnevnik — 20.00 Sirene ob zori — 20.50 Plitvice — 21.20 Dnevnik — 21.35 Okrogli svet — 21.50 Risanka — 21.55 Športni pregled — 22.40 Poročila.
PONEDELJEK, 13. 11.: 9.00 TV v šoli — 17.20 Poročila — 17.25 Čarobna žoga — 17.35 Čudovita leta filma — 18.00 Obzornik — 18.10 Promet — 18.16 Spekter — 18.30 Šola smučanja — 18.45 Mladi za mlade — 19.20 Cickak — 19.30 Dnevnik — 20.00 Ob ponovnem prebiranju Shakespearea — 21.05 Kulturne diagonale — 21.45 Mozaik kratkega filma — 22.00 Dnevnik.

TOREK, 14. 11.: 8.45 TV v šoli — 17.25 Poročila — 17.30 Glasbeni pejsaži Srbije: Fruška gora — 18.00 Obzornik — 18.10 Daljnogled — 18.40 Trimska televizija — 19.20 Cickak — 19.30 Dnevnik — 20.00 Aktualna oddaja — Stendhal: Lucien Leuwen — TV-nadaljevanka — Dnevnik — Razvoj popularne glasbe — Poročila.

SREDA, 15. 11.: 8.30 TV v šoli — 13.55 Nogomet Jugoslavija : Grčija — 17.15 Poročila — 17.20 Z besedo in sliko — 17.30 Poskočna domišljija — 18.00 Obzornik — 18.10 Reportaža — 18.40 Naša pesem 78 — 19.20 Cickak — 19.30 Dnevnik — 20.00 Film tedna: Črno-belo v kolorju — 21.30 Okrogla miza na temo filmska kultura neuvrčenih — 22.20 Majhne skrivnosti velikih kuharskih mojstrov — 22.25 Dnevnik.

ČETRTEK, 16. 11.: 8.55 TV v šoli — 17.30 Poročila — 17.35 Trinajstletnici — 18.05 Obzornik — 18.15 Stare japonske pravljice — 18.25 Himalajska odprava na Lhotze, Huandoy Sud — 19.20 Cickak — 19.30 Dnevnik — 20.00 Dokumentarna oddaja — 20.30 Jubileja — 22.10 Dnevnik.

gledi — 19.07 Melodija za vsaki letnik — 20.05 Radijska igra — 21.05 To so bili še časi radija — 21.30 Udarec za udarcem — 22.00 Poročila in šport — 22.25 ORF studijski program.

TOREK, 14. 11.: 5.35 Kaj se dogaja v Avstriji? — 8.05 Ženski magazin — 9.05 Šolski program — 9.30 Avstrijska ljudska glasba — 10.00 Zadovoljni z glasbo — 11.05 Iz dežele, za deželo — 13.00 Deželni razgledi — 15.00 Še vedno priljubljeno — 16.00 Podelitev Hans-Christian-Andersenovega priznanja v Würzburgu — 17.10 Ne zaničujte mi mojstrov — 18.00 Deželni razgledi — 19.07 Ljudska glasba — 20.05 „Nedeljstva“ — 20.30 Mednarodna Brucknerjeva slavnost „78 Linz“ — 22.00 Poročila in šport.

SREDA, 15. 11.: 5.35 Kaj se dogaja v Avstriji? — 9.05 Šolski program — 9.30 Ljudska glasba iz Solnogradske — 10.00 Zadovoljni z glasbo — 11.05 Iz dežele, za deželo — 13.00 Deželni razgledi — 15.00 Še vedno priljubljeno — 16.00 Za potrošnike

Farna mladina v Št. Ilju vabi na mladinsko spevoigro

„HIŠA TETE BARBARE“ v nedeljo 2. novembra ob 14. uri v farni dvorani v Št. Ilju. Nastopa „Oder mladje“

Prisrčno vabljani!

— 17.10 V dunajski kavarni — 18.00 Deželni razgledi — 19.07 Kjer se poje... — 19.30 Za prijatelja planin — 20.05 Zvečena alpska dežela — 21.00 Stalno omizje kulturnikov — 22.00 Poročila in šport.

ČETRTEK, 16. 11.: 5.35 Kaj se dogaja v Avstriji? — 9.05 Šolski program — 9.30 Avstrijska ljudska glasba — 10.00 Zadovoljni z glasbo — 11.05 Iz dežele, za deželo — 13.00 Deželni razgledi — 15.00 Še vedno priljubljeno — 16.00 Radio Mavrica — 17.10 Igrama operete — 18.00 Deželni razgledi — 19.07 Avstrijske pihalne godbe — 20.05 Štajerska pokrajina — 21.00 Sosedje v pogovoru — 22.00 Poročila in šport.